

**RIKSLØNNSNEMNDAS KJENNELSE
AV 21 OKTOBER 1992
I SAK NR 4/1992**

TVISTEN MELLOM

**LANDSORGANISASJONENS FORHANDLINGSSAMMENSLUTNING I
DEN KOMMUNALE SEKTOR (LOK) PÅ DEN ENE SIDEN OG
KOMMUNENES SENTRALFORBUND (KS) PÅ DEN ANNEN SIDE I
FORBINDELSE MED TARIFFREVISJONEN 1992**

INNHO L D S F O R T E G N E L S E

I. Generelt.....	side	1
II. Kjennelsen.....		2
1. Saksgangen frem til behandling i Rikslønnsnemnda.....		2
2. Partenes påstander.....		5
2.1 Landsorganisasjonens forhandlingssammenslutning i den kommunale sektor.....		5
2.2 Kommunenes Sentralforbund.....		6
3. Partenes anførsler.....		9
3.1 Landsorganisasjonens forhandlingssammenslutning i den kommunale sektor.....		9
3.2 Kommunenes Sentralforbund.....		30
4. Rikslønnsnemndas merknader.....		51
4.1 Den økonomiske situasjon.....		51
4.1.1 Internasjonal økonomi.....		51
4.1.2 Norsk økonomi.....		53
4.1.3 Lønnsoppgjøret 1992.....		56
4.2 Økonomisk ramme for oppgjøret - tilbud og krav.....		64
4.3 Nærmere om den aktuelle tvist.....		66
III. Slutning.....		82

RIKSLØNNSNEMNDAS KJENNELSE AV 21. OKTOBER 1992
I SAK NR. 4/1992

GENERELT

Twisten mellom Landsorganisasjonens forhandlingssammenslutning i den kommunale sektor (LOK) på den ene side og Kommunenes Sentralforbund (KS) på den annen side i forbindelse med tariffrevisjonen pr. 1. mai 1992.

Nemndas sammensetning:

Riksadvokat Georg Fr. Rieber-Mohn, formann

Professor Steinar Strøm

Adm. direktør Berit Klemetsen

Nestleder i Landsorganisasjonen i Norge Esther Kostøl

Viseadm. direktør Lars Chr. Berge, Næringslivets

Hovedorganisasjon

Fung. leder i Norsk Kommuneforbund Jan Davidsen, Landsorganisasjonens forhandlingssammenslutning i den kommunale sektor (LOK)

Direktør Reidar Falch, Kommunenes Sentralforbund

Med hjemmel i lov 19. desember 1952 nr. 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister § 2 annet ledd er fung. leder Jan Davidsen, Norsk Kommuneforbund, og direktør Reidar Falch, Kommunenes Sentralforbund, utpekt av partene i tvisten. Etter samme lovs § 2 tredje ledd stemmer fra arbeidstakersiden Jan Davidsen og fra arbeidsgiversiden Reidar Falch

Som sekretærer for nemnda har fungert konsulent Hanne Meldal og konsulent Are Kvernmoen.

Partene har gjort rede for sine standpunkter ved skriftlige innlegg og muntlig prosedyre for nemnda under hovedforhandling 10. august 1992 og i nemndsmøter 18. og 21. august, 4. og 11. september, samt 21. oktober 1992.

Etter at saken har vært drøftet i nevnte møter, avsa Rikslønnsnemnda 21. oktober 1992 denne

K J E N N E L S E:

Twisten mellom Landsorganisasjonens forhandlingssammenslutning i den kommunale sektor (LOK) på den ene side og kommunenes Sentralforbund (KS) på den annen side i forbindelse med tariffrevisjonen pr. 1. mai 1992.

1. SAKSGANG FREM TIL BEHANDLING I RIKSLØNNSNEMNDA

Arbeidstvisten i kommunesektoren er oppstått i forbindelse med revisjon av tariffavtalene pr. 1. mai 1992. Det har vært ført forhandlinger mellom Kommunenes Sentralforbund og organisasjonene på arbeidstakersiden om revisjon av de respektive tariffavtaler.

Partene på arbeidstakersiden er Landsorganisasjonens forhandlingssammenslutning i den kommunale sektor (LOK), Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund Seksjon Kommune (AF-K) og Akademikernes Fellesorganisasjon Seksjon Kommune (YS-K).

Forhandlingene om nye tariffavtaler ble brutt uten resultat. Etter at arbeidstakerorganisasjonene deretter varslet plassfrettedelse for sine medlemmer 29. april, nedla Riksmeklingsmannen forbud mot arbeidsstans og innkalte partene til tvungen mekling. Meklingen ble begjært hevet fredag 22. mai med fristutløp tirsdag 26. mai kl. 2400.

Avsluttende mekling ble avholdt 24., 25. og 26. mai. Det ble meklet på overtid etter meklingsfristens utløp. Den 27. mai kl. 0400 brøt LOK meklingen, og den varslede streiken blant LOKs medlemmer ble iverksatt fra kl. 0600 samme dag.

LOK og Kommunenes Sentralforbund ble deretter innkalt til møte hos kommunalministeren 27. mai kl. 0600, der partene ga en kort redegjørelse for situasjonen. Kommunalministeren henstilte deretter partene om å gjenoppta meklingen. Kommunenes Sentralforbund sa seg villig til dette. LOK mente dette bød på problemer, men sa seg villig til å gi et svar etter betenkningstid. Det ble fastsatt et nytt møte hos kommunalministeren kl. 0930 samme dag.

I møtet hos kommunalministeren kl. 0930 sa begge parter seg villige til å forsøke en ny mekling. LOK krevde imidlertid at en ny meklingsrunde måtte ha et nytt grunnlag. Dette viste seg ikke å være mulig, og meklingsmannen fortsatte derfor meklingen bare med Akademikernes Fellesorganisasjon og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund, hvor man kom frem til et anbefalt forslag.

LOK og KS ble innkalt til statsråden mandag 15. juni kl. 1700 hvor han fikk en redegjørelse fra partene. Statsråden konstaterte etter redegjørelsen at det ikke var grunnlag for ny mekling. Statsråden meddelte deretter at Regjeringen i ekstraordinært statsråd tirsdag 16. juni kl. 1000 ville fremme forslag om bruk av tvungen lønnsnemnd for å løse konflikten. Etter henstilling fra kommunalministeren sa arbeidstakerorganisasjonene seg villige til å gå tilbake til arbeidet igjen fra tirsdag 16. juni.

Ved lov av 26. juni 1992 ble det bestemt at arbeidstvisten skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

Loven har denne ordlyd:

"§ 1

Arbeidstvisten mellom kommuner og fylkeskommuner tilsluttet Kommunenes Sentralforbunds forhandlingsordning på den ene side og Landsorganisasjonens forhandlingssammenslutning i kommunal sektor (LOK):

1. Norsk Barnevernpedagogforbund
2. Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund
3. Norsk Kommuneforbund
4. Norsk Kantor- og Organistforbund
5. Norsk Musikerforbund
6. Norsk Sosionomforbund
7. Norsk Vernepleierforbund
8. Norsk Lærerlag

på den annen side i forbindelse med tariffrevisjonen pr. 1. mai 1992, skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 2

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans eller blokade til løsning av tvisten.

Reglene i lov 19. desember 1952 nr. 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister får tilsvarende anvendelse.

§ 3

Loven trer i kraft straks."

2. PARTENES PÅSTANDER

2.1 LANDSORGANISASJONENS FORHANDLINGSSAMMENSLUTNING I DEN KOMMUNALE SEKTOR (LOK) HAR NEDLAGT FØLGENDE PÅSTAND:

1. Alle arbeidstakere i lønnstrinn 10 og 11 gis ett lønns-
trinnsopprykk.
2. Hovedtariffavtalen prolongeres med følgende endringer:
 - a) Kap. 1, § 12 - lønnsansiennitet - justeres i forhold til
endret grunnplassering på lønnsramme 1.
 - b) Følgende protokolltilførsel til kap. 2, pkt. c - Avtale-
festet pensjon - i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai
1992 gjøres gjeldende:

"Partene viser til at LO og NHO har varslet en utredning om førtidspensjonering m.m. Partene viser videre til at Regjeringen vil vurdere deltakelse i denne utredningen.

Partene i kommunesektoren vil vurdere behovet for ytterligere utredninger vedrørende en pensjonsordning for 64-åringer i kommunesektoren fra 1. oktober 1993. De nærmere vilkår for en ordning forutsettes avklart ved mellomoppgjøret i 1993, når utformingen av LO/NHO-opplegget er klarlagt."

- c) Lønnsrammesystemet som fremgår av kap. 3 i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 gjøres gjeldende, dog slik at alle arbeidstakere i lønnstrinn 10 og 11 gis ett lønns-
trinnsopprykk, jfr. påstandens pkt. 1.

Følgende merknader til lønnsrammesystemet formulert i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 - pkt. 1, 3 og 5 - gjøres gjeldende:

"1. Lønnsrammens kode 1 er stillingens grunnplassering.

3. Ved innplassering på stigen i lønnsrammesystemet pr. 1. mai 1992 skal ingen arbeidstakere kunne få mer enn 2 lønnstrinnsopprykk. Dersom innplasseringen etter lønnsansiennitet gir mer enn 2 lønnstrinnsopprykk, reduseres lønnsansienniteten. Videre opprykk for disse arbeidstakere skjer på grunnlag av ny ansiennitet.

5. Arbeidstakere som før 30. april 1992 var innplassert på høyeste alternativ (kode 3) i lønnsrammene 1 - 20, overføres pr. 1. mai 1992 til nest høyeste alternativ (kode 4) i ny ramme ("flat" overføring)."

- d) Følgende endringer i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 Kap. 6, pkt. 6.1 - lærlingebestemmelser - gjøres gjeldende:

Nytt første avsnitt i pkt. 6.1:

"Partene er enige om at det er behov for flere lærlingeplasser og plasser for unge arbeidstakere i kommunesektoren - og vil i fellesskap medvirke til dette.

Partene vil i fellesskap gjennomgå bestemmelsene for å vurdere behovet for endringer i forhold til Lov om fagopplæring. Eventuelle endrede bestemmelser innarbeides i Hovedtariffavtalen for det tidspunkt partene blir enige om."

- e) Følgende endringer i kap. 7, pkt. 7.1.1 - renholdere - samt pkt. 7.5.3.2 - fritidskompensasjon for organister - i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 gjøres gjeldende:

7.1.1 Renholdere

Kap. 7.1.1 til 7.1.1.10 utgår og erstattes med:

"Renholdere ansettes på samme vilkår som øvrige ansatte."

7.5.3 Organister

7.5.3.2

"Ved oppsetting av arbeidsplaner tas det hensyn til at den ukentlige fridag som er kompensasjon for arbeid på søndag, legges til søndag to ganger pr. kvartal."

3. Endringer som følge av Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 gjøres ikke gjeldende, med de unntak som følger av påstandens pkt. 2 b, c, d og e foran.
4. Virkningsdato for revidert Hovedtariffavtale settes til 1. mai 1992.

2.2 KOMMUNENES SENTRALFORBUND (KS) HAR NEDLAGT FØLGENDE PÅSTAND:

1. Hovedtariffavtalen for tariffperioden 1. juni 1990 - 30. april 1992 prolongeres med de endringer som følger av Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 med de unntak som følger av påstandens pkt. 2, 3 og 4.
2. I pkt. 7.5.5 i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 strykes landsdelsmusikere.
3. Dato for slutføring av de lokale forhandlinger fastsettes til 1. desember 1992, og Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 pkt. 2, annet avsnitt, endres til følgende:

"Forhandlingene skal være slutført senest 1. desember 1992."

4. Virkningstidspunktet for Hovedtariffavtalen for perioden 1992 - 1994 fastsettes til 16. juni 1992, dog slik at virkningstidspunktet for de lokale forhandlinger fastsettes til 1. mai 1992.

3. PARTENES ANFØRSLER

Partene har for nemnda gitt sine anførsler i muntlige og skriftlige innlegg samt nærmere utdyping i senere skriv som inntas i det følgende, med visse utelatelser. Partene har gitt sitt samtykke til dette.

3.1 LANDSORGANISASJONENS FORHANDLINGSSAMMENSLUTNING I DEN KOMMUNALE SEKTOR HAR ANFØRT:

3.1.1 Partsforhold

Landsorganisasjonens forhandlingssammenslutning består av alle LO-forbund i den kommunale sektor, samt Norsk Lærerlag.

Kommunesektoren sysselsetter i alt 265.569 arbeidstakere - ekskl. Oslo kommune samt lærere. Av disse organiserer LOK ca. 139.600, mens YS-K og AF-K organiserer samlet ca. 114.000 arbeidstakere.

Det forhandlingsresultat som nå foreligger mellom KS, YS-K og AF-K er med andre ord inngått med forbund som organiserer et klart mindretall i kommunesektoren.

3.1.2 Lik økonomisk ramme - stat/kommune

Tradisjonelt har en operert med noenlunde lik økonomisk ramme for inntektsoppgjørene i stat og kommune. Vi føler behov for å se dette spørsmål i en bredere sammenheng og i et lengre tidsperspektiv enn tariffperioden 1990-1992.

Allerede i NOU 1979:30 fremkommer det ønske om en samordning av forhandlingene mellom statlig og kommunal sektor. Det heter bl.a.:

"Staten må under forhandlingenes gang ta hensyn til kommunenes finansielle situasjon og til de spesielle personalpolitiske forhold kommunene har. Det er klart at det er hensiktsmessig at statens og kommunenes arbeidstakere ikke

har for avvikende lønns- og arbeidsvilkår, og begge parter må derfor søke å tiloblemer for den annen part. Det er imidlertid et spørsmål om gjensidighet også under forhandlinger om plassering av de enkelte stillinger og om arbeidsvilkår for øvrig."

På bakgrunn av ulik virkning av en felles profil i stat- og kommunesektoren er det tradisjon for at staten har påtatt seg en delvis dekning av de merutgifter kommunesektoren har fått ved lønnsoppgjørene.

I den forbindelse vil LOK bl.a. vise til A-rundskriv nr. 7/84 fra KS, hvor det bl.a. heter:

"Kommunalministeren har gitt forsikringer om overføringer på vanlig måte til kommunene og fylkeskommunene som følge av økningen av rammen til 5 - 9 % og evt. etterfølgende merutgifter som følge av forhandlingsklausulen vedr. mindrelønnsutvikling."

I A-rundskriv nr. 8/86 fra KS heter det følgende:

"I forbindelse med tariffoppgjøret har kommunalministeren på vegne av Regjeringen gitt uttrykk for følgende:

Regjeringen vil i Revidert Nasjonalbudsjett og kommuneøkonomiproposisjonen på vanlig måte gå gjennom og vurdere på nytt den økonomiske situasjonen i kommunesektoren for inneværende år. En vil da sammenholde ajourførte anslag for inntektsveksten, bl.a. skatteveksten, med de virkninger lønnsoppgjøret og andre forhold vil ha på kommunesektorens utgifter."

Endelig heter det i St.prp. nr. 137 (1988-89) om tilleggsbevilgning i forbindelse med lønnsoppgjøret for kommuneansatte:

"Selv om den ordinære gjennomgang og revisjon av kommuneopplegget i år ble framskutt og skjedde i forbindelse med tiltaksproposisjonen i mars, vil Regjeringen gå gjennom på nytt kommuneøkonomien i 1989 og et eventuelt behov for ytterligere overføringer hvis partene i kommuneoppgjøret kommer fram til en løsning gjennom frivillig lønnsnemnd.

Det vil være naturlig å foreta en slik vurdering i tilknytning til Revidert Nasjonalbudsjett 1989 i mai eller senere når nemndas avgjørelse foreligger. Nemndas avgjørelse vil bli lagt til grunn ved utformingen av det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 1990."

Avslutningsvis heter det i proposisjonen:

"Etter en samlet vurdering og under hensyntagen til både den vanskelige økonomiske situasjonen i mange kommuner og fylkeskommuner og situasjonen på arbeidsmarkedet, fremmer Regjeringen forslag om økte overføringer til kommunesektoren på 300 mill. kr.

Det foreslås at tilleggsbevilgningen fordeles på den enkelte kommune og fylkeskommune proporsjonalt med lønnskostnadene.

Dette er samme metode som ble brukt i 1988 i forbindelse med inndragningen som følge av lavere lønnsvekst enn forutsatt i kommunesektoren, jf. St.prp. nr. 123 (1987-88)."

LOK mener på bakgrunn av dette at det i stor grad er blitt lagt den samme økonomiske ramme til grunn ved tariffoppgjørene i statlig og kommunal sektor. Gjennom økonomiske overføringer har staten aktivt bidratt til at dette skulle være mulig.

Den økonomiske rammen for tariffoppgjøret pr. 1. mai 1992

I Stortingsmelding nr. 1 - Nasjonalbudsjettet 1992 - er det lagt til grunn en generell lønnsvekst på 3 1/2 - 4 prosent for kommunesektoren.

I St.prp. nr. 1 (1991-92) tilleggs melding nr. 13 - Salderingsproposisjonen - er lønnsveksten som en beregningsteknisk forutsetning satt til om lag 3 prosent.

Da departementet beregnet rammeoverføringene til landets kommuner og fylkeskommuner, la det til grunn en generell lønnsvekst på 3 1/2 - 4 prosent.

Differansen i overføringen er imidlertid ikke trukket tilbake, slik at denne er fortsatt tilgjengelig for disponering.

3.1.3 LOKs krav ved tariffoppgjøret pr. 1. mai 1992

Den foreliggende tvist gjelder ny tariffavtale for tariffperioden 1992 - 1994.

LOKs krav ble fremsatt 16. mars, 6. april og 29. april. Kravene er utformet i samsvar med LOs representantskap av 10. februar 1992, som var retningsgivende for privat, statlig og kommunal sektor.

Her heter det bl.a.:

"Kjøpekraft

Landsorganisasjonen legger til grunn at en økning i kjøpekraften i den nåværende situasjon kan bidra til å stimulere etterspørselen i norsk økonomi og dermed bidra til økt produksjon og sysselsetting. Dette er også et hensyn som ligger bak årets skatteopplegg som muliggjør en klar kjøpekraftsforbedring for gjennomsnittet med en fortsatt moderat pris- og kostnadsutvikling. Skatteoppleget gir forbedringer for de fleste grupper, men særlig for grupper av høytlønte som har små fradrag. Derfor må kjøpekraftsforbedringer nå særlig komme de lavest og midlere lønte til gode. Dette vil slå spesielt gunstig ut for kvinnelige arbeidstakere."

I forbindelse med overlevering av kravet 16. mars 1992 uttaler LOK bl.a. følgende:

"Dette oppgjøret vil være en prøvesten på om partene tar kvinnelønnsproblematikken på alvor. Gjennom det partssammensatte utvalg for kvinnelønnsproblematikken er det uttrykt vilje til å gjøre noe aktivt med lønnsforholdene for kvinner.

LOKs krav ved dette oppgjøret er spesielt rettet inn mot de kvinneedominerte yrkesgruppene og likelønnsaspektet.

Samtidig vil våre krav inneholde justeringskrav som i første rekke ivaretar de arbeidstakere som er i starten av sin yrkeskarriere. Dette gjøres ved å heve begynnerlønnen med to lønnstrinn.

Et slikt krav innebærer også at kvinneedominerte yrkesgrupper i større grad blir lønnsmessig likestilt med sammenlignbare mannsdominerte yrkesgrupper.

LOK reiser også krav om forkorting av stiger. Hovedutvalget har tidligere behandlet dette spørsmålet, og det er helt nødvendig at partene kommer fram til et resultat.

LOK har ved dette oppgjøret prioritert å vektlegge justeringer og stigeforkortinger framfor krav på fellesbestemmelsene og særbestemmelsene. De krav som fremmes på felles- og særbestemmelser, er derfor ikke av stort omfang."

I kommunesektoren er det tradisjon for at tekniske endringer av tariffavtalens innhold kun skjer dersom alle parter er enige om at endringen skal finne sted, spesielt i forhold som regulerer partsrettigheter m.m. Dette prinsipp er nå brutt, idet meget få av de endringer som har skjedd som følge av Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 har fått sin tilslutning fra LOK.

De endringer som har funnet sted, vil som resultat bety dårligere arbeidsvilkår og en individrettet lønnspolitikk. Dette bryter med det kollektive lønnsystemet som er tradisjon i kommunesektoren.

LOK frykter at dette vil få stor innvirkning på samarbeidsforholdene mellom både de sentrale og lokale parter, spesielt i forbindelse med de omstillingsprosesser som finner sted. Det er i stor grad de samme grupper som har gått i bresjen i omstillingssarbeidet som nå opplever at de ikke får endret lønns- trinns plassering.

3.1.4 Forhandlingene

I innledningen av forhandlingene ble det nedsatt en rekke parts-sammensatte utvalg. Vi vil kommentere enkelte av disse i forhold til den virkning resultatet vil få for årene som kommer.

Utvalg nr. 1 - Lønnsrammeutvalget

I de innledende forhandlinger avholdt utvalget ett møte. Partene ble etter dette enige om å utsette det videre arbeid til LO/NHO-oppgjøret var avsluttet i samsvar med tradisjonen. Utvalget fortsatte sitt arbeid i perioden 12. - 14. mai 1992 uten at partene kom fram til enighet.

I forbindelse med dette utvalgsarbeidet la KS fram et ultimatum på et lønnsrammesystem som innebærer at det ikke vil være mulig å endre systemet sentralt ved senere tariffrevisjoner. Ved endring av en lønnsramme vil dette få konsekvenser for alle de øvrige lønnsrammer og vil ha uoverstigelige kostnader.

Lønnsrammenes oppbygging er identisk med statens system, bortsett fra på lønnsrammens topplønn i de ulike alternativer.

I det foreliggende forhandlingsresultat mellom KS, YS-K og AF-K er det fastsatt som et gjennomgående prinsipp at lønnsrammens kode 1 er stillingens grunnplassering. Når en imidlertid ser på innplasseringene for store stillingsgrupper, ser en at man ikke har vært konsekvent i dette prinsippet.

Utvalg nr. 2 - Utvalg vedr. Hovedtariffavtalens Kap. 5 - Forhandlingsbestemmelser og andre bestemmelser

I det foreliggende forhandlingsresultat mellom KS, YS-K og AF-K, KS har KS fått akseptert vesentlige av de krav som ble fremmet i forbindelse med det partssammensatte utvalg. Disse forslagene ble, da de ble fremmet overfor utvalget, stort sett avvist både av LOK og av AF-K.

Dette gjaldt bl.a. at partene lokalt skal fastsette den lokale potts størrelse for arbeidstakere som er omfattet av forhandlingene etter kap. 5, pkt. 5.1.

Allerede 22. januar 1991 ble det inngått en protokoll mellom NKF/LO og KS vedrørende forholdet til uorganiserte iht. kap. 5, pkt. 5.1. Denne ble også gjort gjeldende for LOK i egen protokoll.

Det fastslås her at:

- "1. Partene er enige om at Hovedtariffavtalen, kap. 5, pkt. 5.1, ikke gir tariffmessig hjemmel til å fastsette lønnstillegg til uorganiserte arbeidstakere ved

ensidige vedtak.

Uorganiserte arbeidstakere har ikke forhandlingsrett etter dette punkt.

2. Lønnstillegg etter 5.1 kan bare gis på basis av lokale avtaler med organisasjonene eller ved avgjørelse av ankenemnd etter 5.1.1."

Kommentarer i tilknytning til denne protokoll er inntatt i kjennelsens kapittel 3.1.6, under avsnittet vedr.kap 5, pkt. 5.1 - Lokale forhandlinger

Kommentar til enkelte punkter vedrørende arbeidet i beregningsutvalget

Det er registrert en økning på 13.758 nye arbeidstakere fra 1990-1991, jf. protokoller fra beregningsutvalget. Man er imidlertid enige om at dette kun skyldes bedre registrering i kommunene. Det har derfor ikke skjedd økning av antall arbeidstakere.

KS har i særmerknad til beregningsutvalgets rapport beregnet lønnsglidningen til 0,8 prosent. Tidligere år har lønnsglidning blitt fastsatt i størrelsesorden 0,1 prosent.

I forbindelse med påstanden fra KS om en lønnsglidning på 0,8 prosent ble partene likevel enige om følgende i beregningsutvalget:

"Partene er enige om:

- at økningen i registrert lønn i PAI-registeret (Personal Administrativt Informasjonssystem) fra 1. oktober 1990 - 1. oktober 1991 utover sentralt fastsatte tillegg bl.a. skyldes tre forhold:
 - a) Forsinket innrapportering av lokale forhandlinger pr. 1. oktober 1990.
 - b) Forsinket innrapportering av sentrale lønnstrinnsopprykk.
 - c) Innføring av T-tabellsystemet
- at partene ikke har kjennskap til at glidning som skyldes lønnstillegg i lokale forhandlinger etter Hovedtariffavtalens pkt. 5.2 og 5.3 i perioden, har vært større enn normalt.

- at det i perioden ikke er avtalt endringer i satsene for faste og variable tillegg."

På denne bakgrunn har LOK manglende tillit til lønns- og personalsystemet som KS baserer sine tall på. Som det framgår, har det ikke skjedd vesentlige ting som tilsier en så høy lønnsglidning. KS fastholder likevel at denne er korrekt. Riksmeklingsmannen måtte ved innledningen av meklingen fastsette glidning og overheng til 1,1 prosent.

Utvalg nr. 4 - Utvalg om arbeidstid

Dette utvalget hadde som formål å vurdere hjemnevaktbestemmelsene i kommunesektoren. Partene kom imidlertid ikke til enighet. Som et resultat av forhandlingene ble imidlertid YS-K, AF-K og KS enige om at:

"For hjemnevakt gjelder Arbeidsmiljølovens bestemmelser".

Vi viser til protokollene fra det partssammensatte utvalg for arbeidstid i forbindelse med tariffoppgjøret i år. Her påpeker vi at bebudede undersøkelser tatt inn i Riksmeklingsmannens møtebok av 2. mai 1990 og i protokoll fra tariffrevisjonen pr. 1. mai 1991 om arbeidstid, enda ikke er utført.

3.1.5 Merknader knyttet til KS' anførsler og andre endringer av Hovedtariffavtalens bestemmelser i følge Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992

Lønnstrinnsopprykk som følge av endringer i lønnsrammesystemet

KS har lagt fram for nemnda en oversikt over hvor mange arbeidstakere som har fått lønnsendring som følge av inngått avtale mellom YS-K, AF-K og KS. LOK har også foretatt beregninger på dette, basert på tallgrunnlaget til KS. Etter våre beregninger er det ca. 80.000 arbeidstakere som har fått ett lønnstrinnsopprykk og ca. 5.900 som har fått to lønnstrinnsopprykk. Totalt har

ca. 86.000 fått lønnstrinnsopprykk. KS påstår her at det er henholdvis 92.000 og 11.000 som får ett og to lønnstrinnsopprykk. LOK mener at denne lettvinde omgang med tall er anskueliggjørende for den uenighet som har preget tariffoppgjøret pr. 1. mai 1992.

**Utvalgsarbeid - vedrørende Hovedtariffavtalens kap. 5 -
forhandlingsbestemmelser og alminnelige bestemmelser**

I kommunesektoren er det inngått Rammeavtale om forhandlingsordningen i den kommunale sektor. Denne ble reforhandlet pr. 1. januar 1992, og er gjeldende fram til 31. desember 1993.

Rammeavtalens pkt. 2 a regulerer sentrale forhandlinger/mekling i forbindelse med opprettelse /fornyelse av tariffavtaler.

Det heter videre i Rammeavtalens pkt b:

"Andre sentrale spørsmål som Kommunenes Sentralforbund og forhandlingssammenslutningen finner det hensiktsmessig å drøfte."

Denne bestemmelsen krever enighet mellom den enkelte forhandlingssammenslutning og Kommunenes Sentralforbund om at spørsmålet skal drøftes på det planet.

Er partene ikke enige om å drøfte problemstillingen på sammenslutningsnivå, er det det enkelte forbund i sammenslutningen som må reise problemstillingen, eller Kommunenes Sentralforbund innkaller det enkelte forbund i henhold til Arbeidstvistlovens bestemmelser.

LOK er derfor av den oppfatning at det ligger utenfor Rikslønnsnemdas kompetanse å avsi en kjennelse på et annet tariffregulert område enn Hovedtariffavtalen.

I Rammeavtalen er det ikke regulert at forhandlingssammenslutningene skal møte i felles utvalgsarbeid.

Rammeavtalen er en avtale mellom den enkelte forhandlings-sammenslutning og Kommunenes Sentralforbund. Likevel har

Kommunenes Sentralforbund i tariffavtalen 1990 - 1992 ensidig innkalt forhandlingssammenslutningene samlet for å diskutere aktuelle problemstillinger. LOK har tatt dette opp med Kommunens Sentralforbund ved flere anledninger, da vi hele tiden har hatt den holdning at dette har vært i strid med den inngåtte Rammeavtale.

Forøvrig er det tariffavtalens parter som har løpende drøftinger om aktuelle problemstillinger. I den forbindelse viser LOK til Arbeidstvistlovens bestemmelser som regulerer saksbehandlingen ved uenighet.

3.1.6 Sentrale problemstillinger knyttet til Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992

Etter hovedforhandling i Rikslønnsnemnda ba formannen i nemnda LOK om å lage et eget notat, hvor det blir presiseres hvilke deler av Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 LOK særlig er uenig i og ønsker behandlet i nemnda.

I notat av 26. august 1992 presenterer LOK følgende tvisteområder, som Rikslønnsnemnda er bedt om å ta stilling til:

- a) Kap.1 - § 4, pkt. 4.5 - Arbeidstidens inndeling
- b) Kap.3 - Lønnsregulativet - Merknader til lønnsrammesystemet
- c) Kap.5 - pkt. 5.1 - Lokale forhandlinger
- d) Kap.6 - pkt. 6.5.2 - Hjemmevakt
- e) Kap.7 - pkt. 7.3.2 - Familiebarnehager
- f) Kap.7 - pkt. 7.5.3 - Organister
- g) Kap.7 - pkt. 7.5.5 - Distriktsmusikere/landsdelsmusikere

I det følgende inntas LOK's notat av 26. august 1992 med mindre justeringer.

Kap 1 - Fellesbestemmelsene

§ 4, pkt. 4.5 - Arbeidstidens inndeling

YS-K, AF-K og KS har i den foreliggende avtale på dette punkt blitt enige om at de ansatte kun skal ha drøftingsrett på spørsmålet om arbeidstidens inndeling. Dette vil svekke sterkt de tillitsvalgtes innflytelse på dette punkt. Videre er de enige om at tidligere lokalt inngåtte avtaler om arbeidstidens inndeling ikke lenger skal være gjeldende.

Det er svært betenkelig at lokale avtaler om arbeidstidens inndeling, som alle har blitt forhandlet fram ved LO-forbundenes medvirkning, nå skal kunne sies opp av de andre forhandlingssammenslutningene uten vår medvirkning i kraft av nåværende tekst i Riksmeklingsmannens møtebok.

Det har vært en felles forståelse om at lokale avtaler må sies opp i henhold til Arbeidstvistlovens bestemmelser og eventuelt reforhandles.

Arbeidstvistloven skiller ikke mellom lokale og sentrale avtaler som tariffavtaler. Vår oppfatning er derfor at hver og en av slike avtaler står under den beskyttelse som Arbeidstvistloven gir. De kan derfor ikke sies opp generelt uten at det varsles om hvilke avtaler det gjelder. Dessuten vil relativt mange lokalt inngåtte tariffavtaler ha annen løpetid enn Hovedtariffavtalen, slik at dette også vil kunne ses på som et angrep på selve virkningstiden i disse avtaleforholdene.

Kap. 3 - Lønnsregulativet

Merknader til lønnsrammesystemet

Merknadens pkt. 2 i lønnsrammesystemet i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 knytter seg til resultatet av de lokale forhandlinger. Merknaden innebærer et fundamentalt brudd på de prinsipper om et kollektivt lønnsystem som partene tidligere har vært enige om.

KS hevder følgende:

"Det er blitt en del av avtalen at lønnsrammens kode 1 er stillingens grunnplassering. Lønnsrammens øvrige alternativer (koder) skal benyttes ved lokale forhandlinger og ved tilsetninger og er å anse som personlige ordninger. Dette er nødvendig for å beholde fleksibiliteten i systemet. Endringer blir fanget opp som positiv eller negativ lønns-
glidning og inngår på vanlig måte i de sentrale rammeberegninger."

Konsekvensen av dette vil være at man i framtida ensidig vil vurdere stillingsinnehaver og ikke stillingens reelle innhold.

For å anskueliggjøre dette kan vi gi et eksempel:

Håndverker/fagarbeider har etter Riksmeklingsmannens møte-
bok et lønsspenn fra lønnstrinn 5 - 13 i lønnsramme 3.

En formann vil i alminnelighet være innplassert direkte i
alternativ 1 i lønnsramme 23, dette vil si lønnstrinn 10.

På denne måten ser vi at allerede i lønnsramme 3 alternativ 2 vil en fagarbeider gå forbi en normalplassert formann i lønn. Faktisk må en formann i lønnsramme 23 opp i denne lønnsrammens 5. og høyeste alternativ for å være sikret en lønn høyere enn en undergitt fagarbeider. I dag er 71 heltidsansatte formenn av 2.382 totalt i dette lønnstrinnet. Vi gjør oppmerksom på at det allerede i dag er ca. 2.500 fagarbeidere som er lønnet høyere enn en grunnplassert formann (Kilde: PAI-registeret 1. oktober 1991).

Dersom en stillingsinnehaver får lønnsopprykk som følge av 5.1-forhandlingene, vil dette lønnstillegget falle bort når vedkommende slutter i stillingen. Dette betyr at det for vår del ikke er reelle økonomiske forhold i avtaleperioden vi forhandler om. Resultatet av de lokale forhandlingene følger bare personen de er forhandlet for så lenge denne innehar stillingen lønnforholdet er knyttet til. Deretter vil en nyansatt kunne få avlønning etter grunnplassering, selv om stillingens reelle innhold, og derved kriteriene for lønnsøkning i lokale forhandlinger,

ikke er endret. Dette gjør at disse etter hvert frigjorte midlene kan plasseres hvor de vil uten vår medvirkning, på tross av at de faktisk har blitt bundet gjennom de sentrale forhandlingene som lønnsmidler.

Faktisk er situasjonen at størrelsen av de sentralt avsatte pottene til lokale forhandlinger, reelt sett, garantert bare er materielle på første virkningsdag. Deretter svekkes størrelsen dag for dag ved de bevegelser som skjer i arbeidsstokken. Der hvor man innser at kriteriene for en lønnsplassing høyere enn grunnplassing er til stede, blir forholdet da at man må avvente den neste sentralt avsatte potten og bruke av denne for å oppnå det ønskede lønnsforhold for stillingen.

Når KS viser til Arbeidstvistlovens § 3 nr. 3 i forholdet mellom organiserte og uorganiserte, synes vi det er bemerkelsesverdig at KS så sterkt legger opp til en lønnspolitikk som baserer seg på ulik lønn for likt arbeid for å sikre den såkalte "fleksibiliteten" i systemet. KS er med andre ord mer innstilt på å ivareta denne fleksibiliteten i lønnsystemet framfor å sikre lik lønn for likt arbeid.

Systemet, som baserer seg på en personlig plassering i stedet for at lønn følger stillingen, innebærer at de økonomiske midler partene setter av til lokale forhandlinger, er midler som kun i en periode blir disponert av tariffavtalens parter. På et senere tidspunkt er systemet slik at midlene blir tilbakeført til arbeidsgiver og kan benyttes til å finansiere andre oppgaver.

KS hevder at dersom lønnstillegget faller bort, vil det slå ut som negativ lønnsglidning. Dersom vi hadde et registrerings-system i kommunesektoren som hadde partenes tillit, er vi enige i dette. Vår tillit er imidlertid ikke blitt vesentlig styrket som et resultat av årets tariffoppgjør.

I merknadens pkt. 4 i lønnsrammesystemet i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 er det avtalt at tidligere inngåtte lokale avtaler som innebærer automatiske opprykk ved utvidelse av lønnsstrinnsalternativ (lønnsrammesystemet) sentralt, kun kan gjennomføres etter at det på nytt er gjennomført forhandlinger

lokalt etter Hovedtariffavtalens kap. 5.

Så sent som 18. mai d.å. falt det dom i Arbeidsretten om at en slik fortolkning, i henhold til Hovedtariffavtalen for perioden 1990-1992, er tariffstridig.

KS har her sammen med AF-K og YS-K oppnådd å få avtalefestet at inngåtte lokale avtaler som ikke er sagt opp i henhold til oppsigelsesfrister i Arbeidstvistloven, er ugyldig dersom det foretas endringer ved sentrale tariffrevisjoner. Dette til tross for at KS tapte saken i Arbeidsretten.

Målsettingen for endringen er at manglende oppsigelser av lokale avtaler ikke lenger vil ha noen betydning, idet partene sentralt kan foreta endringer ved framtidige tariffrevisjoner.

Kap. 5 - Forhandlingsbestemmelser og alminnelige bestemmelser

Pkt. 5.1 - Lokale forhandlinger

I Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 foreslås følgende nytt annet avsnitt under pkt. 5.1:

"Partene lokalt fastsetter den totale pottens størrelse for arbeidstakere som er omfattet av forhandlingene etter dette punkt."

KS krever at partene lokalt skal fastsette den totale pottens størrelse for arbeidstakere som er omfattet av forhandlingene etter pkt. 5.1 i kap. 5. Dette kravet innebærer at beregningsgrunnlaget for den lokale pott i den enkelte kommune vil bli redusert. Ordlyden i kravet må forstås slik at det kun er de organiserte arbeidstakernes lønnsmasse som skal legges til grunn for utregning av pottens størrelse. KS skriver i A-rundskriv 2/92 følgende:

"Det er åpnet for at lønnsmassen kun for organiserte arbeidstakere inngår i den lokale "potten" etter 5.1. Det er de lokale parter som selv avgjør hvor mange arbeidstakere som skal omfattes av de lokale forhandlinger. Det er denne mengden som danner grunnlaget for beregninger av den lokale pott."

Lokalt har partene i henhold til gjeldende tariffavtale lagt den totale lønsmassen i kommunen til grunn for beregning av pottens størrelse. KS' krav vil redusere beregningsgrunnlaget og derav pottens størrelse ved at lønsmassen for de uorganiserte blir trukket ut. Med denne formuleringen diskvalifiserer KS vår protokoll av 22. januar 1991, som konkluderer med at de uorganiserte ikke har forhandlingsrett under denne bestemmelsen.

Idet partene lokalt skal avtale hvor mange arbeidstakere som skal omfattes av de lokale forhandlinger, vil også de uorganiserte kunne omfattes av forhandlinger etter kap. 5, pkt 5.1 dersom partene lokalt er enige om det.

Dette spørsmål er avklart i henhold til protokoll av 22. januar 1991, hvor det er slått fast at uorganiserte ikke har forhandlingsrett etter dette punkt.

KS har uttalt følgende:

"Arbeidsgivere har et ansvar for og plikter å sørge for at de uorganiserte ikke blir forskjellsbehandlet i forhold til de organiserte når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår, jf. Arbeidstvistloven § 3 nr. 3 - ufravikelighetsprinsippet. Organisasjonstilhørighet skal ikke være kriterium for mulighetene til lønnstillegg."

LOK er helt enig med KS i at ingen skal forskjellsbehandles når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår. LOK er derimot sterkt uenig med KS i at man skal belaste lokal pott, som er en del av den økonomiske rammen ved det sentrale oppgjør, for å sikre likebehandling mellom organiserte og uorganiserte.

Idet de uorganiserte i henhold til forhandlingsprotokollen av 22. januar 1991 ikke har forhandlingsrett, må KS være av den oppfatning at lønnsendring alternativt da må skje ved ensidig vedtak, dvs. at kommunestyret/formannskapet fastsetter lønns- trinnsendring for uorganiserte og belaster potten til lokale forhandlinger.

LOK mener at denne tolkning også står i skarp motstrid til protokollen, og begge disse alternativer må være å anse som brudd på denne.

Dersom Rikslønnsnemnda fastsetter KS' påstand på dette punkt i sin kjennelse, vil dette reise vesentlige fortolkningstvister som eventuelt må behandles av Arbeidsretten.

I tillegg betyr KS' krav at den del av rammen som de sentrale parter avtaler avsatt til lokale forhandlinger, ikke fullt ut blir benyttet. Deretter forutsetter de sentrale parter at de lokale forhandlinger gjennomføres på en rasjonell måte osv. Dette forholdet ivaretas av rammeavtalen mellom forhandlings-sammenslutningene om forhandlinger i kommunal sektor. I denne har KS en ensidig protokolltilførsel om at man ønsker seg rammeavtalen tatt i bruk også for lokale forhandlinger. Dette har samtlige organisasjoner gått imot. Rammeavtalen ble senest revidert og undertegnet i desember 1991 og løper fram til 31. desember 1993. Det er vår oppfatning at teksten i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 endrer innholdet i gjeldende rammeavtale.

Kap. 6 - Særbestemmelser - Gjennomgående

Pkt. 6.5.2 Hjemmevakt

I Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 i pkt. 6.5.2 ble KS, YS-K og AF-K enig om at:

"For hjemmevakt gjelder Arbeidsmiljølovens bestemmelser."

Det har i tariffperioden pågått et utvalgsarbeid vedrørende denne bestemmelsen. Her kom man ikke til enighet. LOK forutsatte derfor at gjeldende tariffavtale skulle prolongeres.

Endringen innebærer at det er tatt ut at hjemmevakt skulle regnes med i arbeidstiden i forholdet 1:5. Dette er en klar svekkelse av en tariffmessig rettighet. Endring av bestemmelsen

betyr videre at Direktoratet for arbeidstilsynet vil være ankeinstans ved en uenighet på dette spørsmål.

Dernest framgår det av Arbeidsmiljøloven at når det er særlig påkrevd av hensyn til viktige samfunnsinteresser, kan departementet bestemme at reglene ikke skal gjelde for bestemte grupper arbeidstakere.

Denne unntaksbestemmelsen vil kunne bli særlig problematisk for enkelte arbeidstakergrupper. Det tyder på at dersom en er "viktig" nok, vil disse gruppene kunne pålegges hjemnevakt uten hensyn til arbeidstid for øvrig.

Årsaken til at en ønsker å endre denne bestemmelsen ser ut til å være at en ønsker større fleksibilitet i bruken av utvidet arbeidstid. Dette forholdet vil da umiddelbart påvirke størrelsen av arbeidsstokken. Ved at man ikke lenger skal måtte regne med den reduserte hjemnevaktstiden i arbeidsplanen, slik at det rammes av Arbeidsmiljølovens og tariffavtalenes skranker, oppfordrer en til å redusere antall arbeidstakere. Dette får da helt klart en negativ effekt på antall sysselsatte i disse virksomhetene.

I NOU 1992:20 - "Det gode arbeidsmiljø er lønnsomt for alle" - foreslår flertallet i Arbeidsmiljøutvalget på s. 21 at omregningsfaktoren for hjemnevakt bør fastsettes lokalt. Flertallet foreslår konkret at hovedregelen om at hjemnevakt skal regnes med som 1/5 av den alminnelige arbeidstid, tas ut av Arbeidsmiljøloven. Dette betyr at hele den sentrale reguleringen av dette forholdet bortfaller hvis den nåværende tariffavtalens bestemmelser i kap. 6.5.2 (om at slik hjemnevakt regnes med i arbeidstiden i forholdet 1:5) tas ut til fordel for en bestemmelse i Arbeidsmiljøloven som er på vei ut.

På bakgrunn av de problemer vi har med dagens klare tariffbestemmelse på dette punkt, blir ikke forholdene mer enhetlige og oversiktlige med den lokale løsningsmodellen som Arbeidsmiljøutvalgets flertall legger opp til, idet forholdet vedrørende hjemnevakt ikke blir regulert - verken i Hovedtariffavtalen eller i Arbeidsmiljøloven.

Kap. 7 - Særbestemmelser

Pkt. 7.3.2 Familiebarnehager

Ved tariffrevisjonen i 1990 fikk LOK gjennomslag for at familiebarnehageassistentene skulle avlønnes som øvrige arbeidstakergrupper i kommunesektoren. Det betyr at avlønningen skjer etter antall arbeidede timer. Det er dette prinsipp som nå fravikes ved at assistentene igjen skal kunne avlønnes etter antall barn. I avtalen mellom KS/AF-K/YS-K gis det åpning for at partene lokalt kan avtale "stykkpris"-avlønning, noe som ikke gjøres noe annet sted innen kommunesektoren.

Reduksjon i lønn for familiebarnehageassistentene kan foretas pga. nedsatt arbeidstid, dvs. ordinær deltidstilling, samtidig som reduksjon i lønn kan gjøres fordi barneantallet i gruppen er redusert. Denne yrkesgruppen kan derved få dobbelt reduksjon av sin lønn. LOK kan ikke se at det er rimelig å "straffe" den yrkesgruppen på en slik måte, og har derfor nedlagt påstand om at Hovedtariffavtalen prolongeres på dette punkt.

Dette kan også ses i relasjon til renholdere som nå har kommet inn i ordinære tilsettingsforhold i virksomhetene. Det er med en viss undring vi ser at de ansatte i familiebarnehagene skal være den eneste gruppen som ikke skal stå under den beskyttelse som et ordinært tilsettingsforhold basert på stillingsstørrelse gir. Dette betyr en reell svekkelse av stillingsvernet for denne viktige omsorgsgruppen.

7.5.3 Organister og 7.5.5 Distriktsmusikere

I Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 er det kommet inn nye særbestemmelser for distriktsmusikere og landsdelsmusikere.

LOK har i to perioder sittet i partssammensatt utvalg for utarbeidelse av slike særbestemmelser. Det er grunn til å påpeke at LOK ikke på noe tidspunkt har akseptert at landsdelsmusikere skal innlemmes i avtalen. Det vises til Rapport 2 om 90-årenes

avtaleverk, hvor KS ensidig har forutsatt dette.

Det gjøres oppmerksom på at det er inngått avtale mellom Norsk Musikerforbund og de berørte fylkeskommuner på dette området.

Dersom landsdelsmusikere skal innlemmes i Hovedtariffavtalen med de bestemmelser som forefinnes i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992, får dette som konsekvens dårligere lønns- og avtalevilkår.

Når det gjelder særbestemmelser for distriktsmusikere har det vært behov for å opprette slik for denne yrkesgruppen. LOK har som tidligere nevnt sittet i parts sammensatt utvalg for å finne fram til slike bestemmelser.

De særbestemmelser som er tatt inn i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 bygger imidlertid i hovedsak på YS-K og KS sine standpunkter i utvalgsarbeidet. Det vises til LOK's merknader til utvalgsrapport i Rapport 2 om 90-årenes avtaleverk. På denne bakgrunn kreves det at Hovedtariffavtalen prolongeres.

Det skal presiseres at arbeidstakere blant disse grupper i vesentlig grad er organisert i Norsk Musikerforbund. Forbundet har i dag 2286 medlemmer. Deres medlemsregister kan dessverre ikke deles opp for å klarlegge hvor mange av disse som kun står under kommunale avtaleforhold.

Når det gjelder særbestemmelser for organister, så er disse også blitt behandlet av det tidligere nevnte utvalg. Imidlertid er det resultat som framkommer i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 i hovedsak ikke i tråd med LOK's syn i utvalgsarbeidet.

LOK krever likevel at pkt. 7.5.3.2 i Riksmeklingsmannens møtebok om kompensasjon for arbeid på søndag blir stående. Dette er et krav som LOK har krevd ved tidligere tariffrevisjoner.

Den vesentlige del av arbeidstakerne i denne gruppen er organisert i Norsk Kantor- og Organistforbund. Forbundet har pr. i dag 620 medlemmer i kommunal sektor. Dette i relasjon til 753 stillinger totalt.

3.1.7 Oppsummering

Etter våre beregning har totalt ca. 80.000 fått ett lønns-
trinnsopprykk og ca. 5.900 har fått to lønnstrinnsopprykk som
følge av endringene i lønnsrammesystemet. Disse lønnstillegg er
fordelt med stor andel på lønnsramme 1 og 2, samt fra lønnsramme
12 og høyere.

For de lavest lønte i det midlere sjikt (lønnstrinn 10-11) er
det meget få arbeidstakere som har fått lønnsendring. På disse
lønnstrinn er det 43.381 årsverk, og av disse er det ca. 4.500
som har fått lønnstrinnsendring. Av disse er det igjen ca. 2.000
sekretærer som har fått lønnstrinnsendring.

Dette innebærer at en del av disse grupper, som ikke har fått
lønnstrinnsendring siden 1986, heller ikke ved dette oppgjøret
har fått noe. Det er nettopp disse grupper som ofte har drevet
omstillingsarbeidet i kommunene og har vært villige til endrede
arbeidsvilkår som følge av omstillingsprosessene.

LOK krever således at alle arbeidstakere i lønnstrinn 10 og 11
gis ett lønnstrinnsopprykk.

KS har i skriftlig tilbud av 5. juni 1992 kl. 0110 lagt fram
skisse som LOK ville akseptere, noe som igjen ville avvirket den
da pågående arbeidskonflikt. Denne skisse ble nøye diskutert
mellom partene, og LOK ble derfor svært overrasket da KS
opplyste at det var AF-K og YS-K som avviste dette forslag som
forhandlingsresultat. Dette tilbudet ville kunne være dekket opp
innenfor en ramme på 3 prosent dersom virkningstidspunktet hadde
vært forskjøvet.

LOK krever videre at bestemmelsene i Hovedtariffavtalens kap. 1
§ 12 justeres i forhold til de endringer som er funnet sted i
lønnsrammesystemet.

Endringene som følger av Riksmeklingsmannens møtebok og som er akseptert av YS-K og AF-K, er et resultat som et mindretall av de kommuneansatte har forhandlet fram. Når en tidligere har akseptert svekkelse av en opparbeidet rettighet, har en vurdert det foreliggende forhandlingsresultat som en "pakke". Det foreliggende resultat kan umulig vurderes på annen måte enn et diktat fra KS.

Dersom Rikslønnsnemnda fastsetter dette i sin kjennelse, vil dette resultatet bli påtvunget et klart flertall av de ansatte. LOK har tidligere uttrykt forståelse overfor KS for hensiktsmessigheten av en felles hovedtariffavtale i kommunesektoren. LOK vil ikke reise innvendinger mot at AF-K/YS-K etter at Rikslønnsnemnda har avsagt sin kjennelse, inkluderes i nemndas kjennelse i sitt allerede godtatte forhandlingsresultat.

Avslutningsvis vil LOK bemerke at partene er enige om integrering av Bærum og Lørenskog, men samtidig vise til rapport fra de partssammensatte utvalg for Bærum/Lørenskog, hvor det gjenstår en teknisk tilpasning med hensyn til lønnstrinns plassering i forhold til kjennelsen fra Rikslønnsnemnda. Dersom partene på dette punkt ikke blir enige om innplasseringen, foreligger det enighet om tvistebehandlingsprosedyren.

3.2 KOMMUNENES SENTRALFORBUND HAR ANFØRT:

3.2.1 Partene

Kommunenes Sentralforbund (KS) fikk 1. januar 1988 status som arbeidsgiverorganisasjon, og forhandler nå som overordnet tariffpart med tre forhandlingssammenslutninger som opptrer på vegne av tilsammen 37 arbeidstakerorganisasjoner. Ca. 300.000 arbeidstakere i den kommunale sektor får sine lønns- og arbeidsvilkår fastsatt i tariffavtaler hvor KS er part på arbeidsgiversiden.

KS har samtlige fylkeskommuner/kommuner, unntatt Oslo, som medlemmer tilknyttet arbeidsgivervirksomheten. I tillegg har KS 197 assosierte medlemsvirksomheter som kraftselskaper, rutebilselskaper m.v., med ca. 12.000 ansatte som KS inngår tariffavtaler for.

LOs forhandlingssammenlutning i den kommunale sektor, LOK, omfatter følgende forbund:

Norsk Kommuneforbund

Norsk Barnevernpedagogforbund

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Norsk Lærerlag

Norsk Musikerforbund

Norsk Sosionomforbund

Norsk Vernepleierforbund

Fellesforbundet, seksjon skog og land.

(Norsk Kantor- og Organistforbund er gitt en avledet forhandlingsrett gjennom Norsk Musikerforbund. Forbundet har ingen selvstendig forhandlingsrett.)

3.2.2 Organisasjonsstrukturen i den kommunale sektor

Foruten LOK, presentert under pkt. 3.2.1 som part i nærværende tvistesak, består de to øvrige forhandlingssammenslutninger, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - seksjon kommune og Akademikernes Fellesorganisasjon - seksjon kommune av følgende organisasjoner:

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - seksjon kommune (YS-K):

Etatsansattes Landsforbund
Norsk Rutebilarbeiderforbund
Kommunalansattes Fellesorganisasjon
Norsk Hjelpepleierforbund.

Akademikernes Fellesorganisasjon - seksjon kommune (AF-K):

Arkitektenes Fagforbund
Den norske Lægeforening
Den norske Tannlegeforening
Den norske Veterinærforening
Norges Ingeniørorganisasjon
Norges Juristforbund
Norsk Bioingeniørforbund
Norsk Naturforvalterforbund
Norsk Psykologforening
Norsk Radiografforbund
Norsk Sykepleierforbund
Norske Fysioterapeuters Forbund
Norske Sivilingeniørers Forening
Norske Siviløkonomers Forening
Akademikernes Fellesorganisasjon på vegne av 13 samarbeidende organisasjoner.

3.2.3 Grunnlaget for forhandlingene

Hovedtariffavtalen for perioden 1. juni 1990 til 30. april 1992 mellom KS og organisasjonene innen LOK var sagt opp til utløp pr. 1. mai 1992.

Til grunn for KS' krav/tilbud ligger:

- Stortingets budsjettbehandling for 1992, hvor det i St.prp. nr. 1 (1991-92), Salderingsproposisjon, ble lagt til grunn en lønnsøkning fra 1991 til 1992 på 3 prosent.
- Medlemmenes prioriteringer.

Ved tariffoppgjøret i 1990 ble det nedsatt et partssammensatt utvalg (hovedutvalg) som skulle legge frem forslag til nytt lønnsystem og avtaleverk for 90-årene. Utvalget la frem en rapport i februar 1991 og en rapport i januar 1992. Rapportene har vært et av grunnlagene KS har utformet sine krav/tilbud på.

3.2.4 Tvistegjenstand

Twisten gjelder innholdet av ny tariffavtale for perioden 1992-1994. KS vil her i hovedsak konsentrere seg om de endringer som fremgår i Riksmeklingsmannens møtebok som berører medlemmer av organisasjoner tilsluttet LOK.

KS vil innledningsvis fremheve de uheldige konsekvenser ulike bestemmelser vil kunne få for kommunesektoren. KS vil understreke at det er av avgjørende betydning at det er en felles hovedtariffavtale for alle arbeidstakere i den kommunale sektor. En annen ordning vil også stride mot grunnleggende prinsipper som lik lønn og lik behandling.

Riksmeklingsmannen har i møtebok av 27. mai 1992 fremlagt forslag til ny tariffavtale. Forslaget ble anbefalt av KS, YS-K og AF-K med virkning fra 1. mai 1992. Forslaget ble senere vedtatt av kommuner/fylkeskommuner, AF-K og YS-K med unntak av Norsk Hjelpepleierforbund.

Oppgjøret i kommunesektoren berører ca. 300.000 arbeidstakere. I tillegg har kommunene arbeidsgiveransvar for over 80.000 tilsatte i skoleverket. Forhandlingene i Oslo kommune, hvor det inngås egen tariffavtale, løper parallelt med oppgjøret i KS-

området. Virkningene av oppgjøret i KS-området må derfor ses i en større nasjonal sammenheng og gjenspeile storsamfunnets oppfatning av hva som anses som rimelig.

Ved årets tariffoppgjør har KS lagt avgjørende vekt på å få til løsninger som kan bedre tjenestetilbudet til befolkningen og underbygge de statlige myndigheters politikk for å øke sysselsettingen.

Den økonomiske rammen for oppgjøret pr. 1. mai 1992

I Nasjonalbudsjettet for 1992 slår Regjeringen fast at norske lønnsnettakere i gjennomsnitt både i 1990 og 1991 har hatt en positiv og betydelig bedre reallønnsutvikling enn de tre forutgående årene. Dette gjelder også tilsatte i kommunesektoren. På grunn av lav prisstigning kombinert med visse lettelser i personbeskatningen har oppgjørene blitt gjennomført med relativt lave nominelle tillegg.

I 1992 vil skattelettelser sammen med en historisk lav prisstigning, bidra til at store grupper får en betydelig økning i disponibel realinntekt selv uten eller med meget lave nominelle tillegg.

KS' utgangspunkt for tariffoppgjøret pr. 1. mai 1992 var bl.a. Stortingets budsjettbehandling for 1992, hvor det i St.prp. nr. 1 (1991-92), Salderingsproposisjonen, ble lagt til grunn en lønnsøkning fra 1991 til 1992 på 3 prosent for de statlige overføringene til kommunesektoren. I Revidert Nasjonalbudsjett, St.meld. nr. 2 (1991-92), er dette stadfestet.

På bakgrunn av de lønnsavtalene som er inngått i øvrige tariffområder, er den gjennomsnittlige lønnsveksten for alle grupper nå anslått til omlag 3 prosent for inneværende år. I St.meld. nr. 2 (1991-92) Kap. 6, pkt. 6.8.1 heter det:

"I Salderingsproposisjonen la en til grunn en gjennomsnittlig lønnsvekst for alle grupper på 3 % fra 1991 til 1992. Resultatet av de oppgjørene som hittil foreligger er når det gjelder de sentrale tilleggene godt i tråd med en slik forutsetning. Dersom resultatene av de lønnsoppgjørene som gjenstår, herunder de lokale forhandlingene, ikke bryter

med den moderasjonslinjen som hittil er fulgt, vil den gjennomsnittlige lønnsutviklingen kunne bli som tidligere forutsatt. Det er lite som taler for at det er bygd opp et press i retning av høy lønnsvekst. Foruten lite press i arbeidsmarkedet er konsumprisveksten lav og i forbindelse med gjennomføringen av skattereformen har det blitt gitt store lettelser i inntektsskattene for 1992. Den isolerte virkningen av skattelettelsene på disponibel realinntekt vil for brede grupper av lønnstakere utgjøre en økning på 2-3 % i 1992. I arbeidet med denne meldingen har en således lagt til grunn at den gjennomsnittlige lønnsveksten for alle grupper fra 1991 til 1992 blir 3 %. Også for industrien har en lagt en slik lønnsvekst til grunn."

Oppgjøret i privat sektor bidrar positivt til arbeidet for et konkurransedyktig pris- og kostnadsnivå som er en forutsetning for økonomisk vekst og flere arbeidsplasser. Lønnstilleggene i LO/NHO-området vil sammen med lønnsoverhenget inn i 1992, ifølge Revidert Nasjonalbudsjett for 1992, kunne bidra til en lønnsvekst fra 1991 til 1992 på i underkant av 2 prosent. I avtalen mellom LO og NHO i pkt. 5 om lokale forhandlinger heter det bl.a.:

"Lokale forhandlinger skal føres på basis av de enkelte overenskomster og slik at tillegg skal gis på grunnlag av den enkelte bedrifts økonomiske virkelighet, dvs. bedriftens økonomi, produktivitet, framtidsutsikter og konkurransevne."

I sitt krav av 6. april fremholdt LOK at en ramme på 3,6 prosent var et minimumsutgangspunkt for kravene for oppgjøret i det kommunale tariffområdet. Det ble vist til lønnsoverhenget i det statlige tariffområdet.

KS mener oppgjørene i skjermede sektorer også må bidra til å legge forholdene til rette for et konkurransedyktig kostnadsnivå. Kommunene står overfor inntektsrammer som i sterk grad er gitt utenfra. Innenfor disse gitte rammer har kommunene formelt sett ansvar for to tredjedeler av offentlig tjenesteyting. Slik sett er lønnsforhandlingene i kommunesektoren av stor realøkonomisk betydning. Kommunale lønnsbudsjetter utgjør en så stor del av norsk økonomi at det også må tas nasjonale hensyn. Det må videre tas hensyn til de signaler som blir gitt gjennom budsjettbehandlingen i Stortinget og rammen for oppgjørene i konkurranseutsatt sektor.

KS har fulgt signalene fra Storting og Regjering og har således i sitt forhandlingsopplegg lagt til grunn at rammen for gjøret i kommunesektoren ikke skulle overstige 3 prosent.

I den vedtatte avtalen med organisasjoner tilsluttet YS-K, eksklusive Norsk Hjelpepleierforbund, og organisasjoner tilsluttet AF-K er rammen beregnet til:

Overheng/glidning*	1,1 %
Ltr. endringer/stigeforkortning	1,3 %
Lokale forhandlinger pr. 01.01.92	0,3 %
Lokale forhandlinger pr. 01.05.92	<u>0,3 %</u>
Sum	<u>3,0 %</u>

** Tallet ble fastsatt etter forslag av Riksmeklingsmannen. Partene forpliktet seg til å akseptere tallet.*

Sammenligning mellom rammen for oppgjørene i stat og kommune for årene 1990-1992

Det har vært tradisjon for en viss samordning av oppgjørene i stats- og kommunesektoren. Samordningen har i hovedsak konsentrert seg om å oppnå et resultatet innenfor samme økonomiske ramme og å opprettholde et felles offentlig regulativ.

Ved oppgjøret i 1990 ble rammen for oppgjørene i både kommune og stat beregnet til 4,24 prosent. Oppgjøret fikk imidlertid den virkning at overhenget inn i 1991 ble 4,4 prosent i kommunesektoren, mot ca. 2 prosent i staten, uten at dette ble kompensert for arbeidstakerne i staten ved oppgjøret i 1991.

I kommunesektoren ble det i 1990 bl.a. gitt ett lønnstrinnsopprykk til alle fra og med lønnstrinn 10 til og med lønnstrinn 19. Tilsvarende endring ble ikke foretatt i staten.

Ved oppgjøret i 1991 ble rammen i kommunesektoren beregnet til 4,8 prosent, mot 4,16 prosent i staten. Forskjellen skyltes det store overhenget i kommunesektoren. Oppgjøret fikk samtidig den virkning at overhenget inn i 1992 ble knapt 1 prosent i kommune-

sektoren, mot ca. 3,5 prosent i staten.

Utgangspunktet for oppgjøret i 1992 hva gjelder overhengsproblematikken var således det motsatte av hva situasjonen var i 1991.

Dette innebærer at det i 1992 er staten som har et overheng som vesentlig overstiger rammen for oppgjøret i kommunesektoren. I 1991 var det kommunesektoren som hadde et overheng som vesentlig oversteg rammen for det statlige oppgjøret. Ser en oppgjørene i sammenheng, blir imidlertid utviklingen i de to avtaleområdene tilnærmet lik, og ikke slik LOK påstår er betydelig mindrelønnsutvikling for de kommunalt ansatte. Kommunenes Sentralforbund kan dermed ikke se at et stort overheng fra 1991 til 1992 i det statlige avtaleområdet skulle gi grunnlag for en større ramme for oppgjøret i kommunesektoren enn på 3 prosent.

LOK framhever at det tidligere har vært vanlig at staten har økt rammeoverføringene til kommunene dersom lønnsoppgjøret har fått en høyere ramme enn forutsatt. Det må understrekes at det fra statlige myndigheters side er gitt klar beskjed om at det ikke vil bli aktuelt med ytterligere overføringer. Det vil heller ikke være særlig tillitvekkende for forhandlingssystemet i kommunesektoren dersom resultatet skal baseres på tilleggsbevilgninger fra Stortinget.

Lønnstillegg ut over den fastsatte ramme på 3 prosent kan resultere i både en negativ sysselsettingseffekt og/eller et redusert tjenestetilbud. Også partene i kommunesektoren må bidra aktivt til en lav pris- og kostnadsvekst slik partene i LO/NHO-området har gjort ved dette oppgjøret.

Oppgjøret i konkurranseutsatt sektor er som tidligere nevnt gjennomført innenfor en ramme som ikke overstiger 3 prosent. Det har vært et grunnleggende og felles anerkjent prinsipp at skjermet offentlig næring ikke skal være lønnsledende. Dersom en stor sektor som kommunesektoren ikke tar hensyn til signaler gitt av Storting og Regjering og til resultatet av oppgjørene i privat sektor, vil dette kunne gi alvorlige lønnsmitteeffekter. For KS har det vært av avgjørende betydning å legge vekt på disse forhold under forhandlingene og meklingen.

Felles offentlig regulativ og tariffrevisjonen pr. 1. mai 1992

Alle arbeidstakerorganisasjonene har lagt avgjørende vekt på å opprettholde et felles offentlig lønnsregulativ. Dette kravet ble også fremmet fra LOKs side ved revisjonen i 1992. Den tekniske tilpasningen er gjennomført i det vedtatte meklingsforslag.

Det ble imidlertid klart på et tidlig tidspunkt at staten på grunn av sitt store overheng ikke kunne gi tillegg på regulativet. For å imøtekomme kravet om en videreføring av fellesregulativet måtte KS avstå fra å gi tillegg på regulativet og mistet dermed et viktig tariffpolitisk virkemiddel. Det måtte finnes andre løsninger for å møte organisasjonenes krav.

I 1991 ga staten alle sine arbeidstakere ett lønnstrinns opprykk. En tilsvarende løsning i kommunesektoren ville medføre en kostnadsramme som sammen med overheng og forventet lønnsglidning klart ville sprengt forutsetningene om at lønnstilleggene skulle holdes innenfor en ramme på 3 prosent. I sitt tilsvarende svar til organisasjonene måtte det derfor velges ut grupper av arbeidstakere. En særlig viktig del ble nedkorting av stigene. Dette var et hovedkrav fra organisasjonene og en uttalt målsetting fra det såkalte Hovedutvalget, et partssammensatt utvalg hvor forhandlingslederne fra de tre forhandlingssammenslutningene og KS har drøftet sentrale spørsmål i perioden.

Vi må heller ikke glemme at det i 1990 i kommunesektoren ble gitt ett lønnstrinnsopptrykk til alle mellom de daværende lønnstrinn 10 og 19. Samtidig ble det lagt klare føringer på de lokale forhandlinger i 1990. Partene ble den gang enige om at av en pott på 1,12 prosent skulle følgende legges til grunn:

"Det er partenes forutsetning at ca. 60 % av den lokale pott benyttes til stillingsgrupper som før 30.04.1990 har en grunnplassering på lønnstrinn 16 eller lavere.

Partene vil vise til de store utfordringer som kvinneyrker og omsorgssektoren står overfor, og oppfordrer til at det tas hensyn til dette ved de lokale forhandlinger."

Oppgjøret i 1990 i kommunesektoren hadde således en meget sterk lavlønsprofil.

Lønnsrammesystemet

Det ble innført et lønnsrammesystem i kommunesektoren ved tariffrevisjonen i 1990 for å imøtekomme behovet for et lønns- og avtalesystem som kan fremstå som et personalpolitisk instrument. Det har vært et mål å utvikle et lønnsystem som bidrar til at kommuner og fylkeskommuner blir i stand til å rekruttere, utvikle og beholde kvalifisert arbeidskraft. Lønnsrammene (20 stk.) ble i 1990 innført med tre alternativer. En grunnstige (lønnsrammens kode 1) som var grunnplassering, samt en alternativ stige og et direkte lønnstrinnsalternativ som lå ett lønnstrinn over topplønn i den alternative stige. De alternative innplasseringer er først og fremst til bruk ved lokale forhandlinger.

Samtlige kommunale arbeidstakere fikk gjennom lønnsrammesystemet flere lønnstrinnsalternativer. Alle stillinger ble gitt lønnsutviklingsmuligheter. Systemet brukes nå aktivt i kommuner og fylkeskommuner. Systemet forutsetter at det avsettes midler til lokale forhandlinger ved hvert oppgjør.

Et lignende lønnsrammesystem ble innført i det statlige avtaleområdet i 1991. Systemet hadde imidlertid flere (5) lønnsalternativer enn det kommunale.

I den vedtatte avtalen er lønnsrammesystemet videreutviklet, jfr. Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992. Lønnsrammesystemet er utvidet til fem alternativer i hver ramme. Utformingen er gjort etter samme prinsipp som i det statlige avtaleområdet. Lønnsrammesystemene i offentlig sektor utgjør nå en viktig del av lønnsystemene.

Gjennom utbyggingen av og endringene i lønnsrammesystemet har ialt 92.000 arbeidstakere fått lønnstrinnsopprykk. I tillegg vil ca. 25.000 få opprykk ved de lokale forhandlinger. Et av

hovedkravene fra organisasjonene, nedkorting av alle ansiennitetsstiger i den kommunale sektor til 8/10 år, er imøtekommet. Samtidig er begynnerlønnen på lønnsramme 1 hevet fra lønnstrinn 11 til lønnstrinn 12, og det er gitt ny topplønn på flere rammer. Samlet gir det lønnstrinnsopprykk for ca 57.500 arbeidstakere på lavere og midtre sjikt. Ca 11.000 har fått to lønnstrinnsopprykk. Dette gjelder i første rekke enkelte assistenter, fullmektiger, hjelpepleiere, førstesekretærer og de fleste spesialutdannede sykepleiere, grupper som har vært sterkt prioritert fra organisasjonenes side. Blant de som har fått opprykk er langt de fleste kvinner.

Det er blitt en del av avtalen at lønnsrammen kode 1 er stillingens grunnplassering. Lønnsrammens øvrige alternativer (koder) skal benyttes ved lokale forhandlinger og ved tilsetninger og er å anse som personlige ordninger. Dette er nødvendig for å beholde fleksibiliteten i systemet. Endringer blir fanget opp som positiv eller negativ lønnsglidning og inngår på vanlig måte i de sentrale rammeberegninger.

Lokale avtaler som innebærer automatiske opprykk ved utvidelse av lønnstrinnsalternativ i rammene ved sentrale forhandlinger, kan nå kun gjennomføres etter at det er ført forhandlinger lokalt, jfr. kap. 5 i Hovedtariffavtalen. Denne bestemmelsen er tatt inn i avtalen for å unngå utilsiktede virkninger og relasjonsforskyvning i det lokale lønnsbildet ved sentrale systemendringer. Dette innebærer bl.a. at dersom en lokalt har inngått en protokoll om at en arbeidstaker skal lønnes på høyeste alternativ i en ramme, så skal det ikke gi automatiske lønnstrinnsopprykk om en ved de sentrale forhandlinger utvider antall alternativer i rammen. Det må i slike tilfeller foretas en ny vurdering lokalt, sett i forhold til den nye rammen.

3.5.2 Merknader til LOK's påstand og anførsler samt til enkelte endringer i Hovedtariffavtalen ifølge Riksmeklingsmannens møtebok

LOK's påstand

LOK har krevd at alle arbeidstakere i lønnstrinn 10 og 11 gis ett lønnstrinnsopprykk. Vi viser til vår redegjørelse foran under pkt 3.2.4 om rammen for oppgjøret sett i relasjon til Stortingets og Regjeringens uttalelse i henholdsvis Salderingsproposisjonen og Revidert Nasjonalbudsjett. Det vises også til rammen for oppgjørene i konkurranseutsatt sektor. KS vil også peke på at en del av disse arbeidstakerne har fått opprykk ved endringene i lønnsrammesystemet. KS vil på denne bakgrunn avvise LOKs påstand på dette punkt.

LOK har videre krevet at nåværende Hovedtariffavtale prolongeres med enkelte endringer inntatt i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992. Det er fra KS' side tidligere påpekt den uhåndterlige situasjon som vil oppstå dersom organisasjoner tilknyttet to av de tre hovedsammenslutningene skal følge bestemmelsene i Riksmeklingsmannens møtebok, samtidig som nåværende hovedtariffavtale med enkelte endringer skal gjelde for organisasjoner tilknyttet LOK. En slik ordning vil ikke bare medføre store problemer i kommende tariffperiode, men også vanskeliggjøre senere tarifforhandlinger.

For øvrig vil KS som tidligere nevnt peke på at LOK både ved deltakelse i partssammensatte utvalg og ved fremleggelse av krav under tarifforhandlingene har medvirket til vesentlige deler av utformingen av det resultat som ligger i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992. KS finner det derfor merkelig at LOK senere i sin påstand har gått fra uttalelser i utvalgsarbeid samt krav fremlagt under forhandlingene.

Utvalgsarbeid

Hovedtariffavtalens sosiale og tekniske bestemmelser må løpende vurderes i forhold til den generelle samfunnsutvikling og de erfaringer som høstes hva angår praktiseringen av bestemmelsene. Uansett bør gjeldende bestemmelser stå i et rimelig forhold til den teknologiske og samfunnsmessige utviklingen. Det har vært av

avgjørende betydning når KS har reist krav om visse endringer i gjeldende bestemmelser.

Noen av disse endringer har vært forberedt gjennom partssammensatt utvalgsarbeid i tariffperioden, for så å finne sin endelige utforming under tarifforhandlingene. Disse vil bli kommentert nærmere under de enkelte punkter.

For andre viktige områder er det av betydning at partene i fellesskap utreder problemstillingene før neste revisjon. Det er foreslått at i alt 4 områder, som går til utvalgsarbeid i perioden:

- Oppbygging av avtaleverket
- Utvikling av en bransjeavtale for forretningsmessig virksomhet
- EØS-problematikken
- Vilkår for ledere

Dette arbeidet kan kun gjennomføres på en forsvarlig måte ved at alle parter samlet deltar i arbeidet.

Forhandlinger/mekling

LOK referer i stor grad fra protokollen til Det tekniske beregningsutvalg. KS vil i den forbindelse vise til at tall for overheng/lønnsglidning ble fastsatt av Riksmeklingsmannen og at alle parter aksepterte tallene.

Under konflikten ble det gjort flere forsøk på å få meklingen gjenopptatt. Disse sonderinger førte til at det ble utvekslet flere skisser som mulig grunnlag for å gjenoppta meklingen. KS oppfattet det imidlertid som en klar forutsetning at disse sonderingene ikke var forpliktende med mindre de førte fram til ny mekling. Det har således ikke vært framsatt noe formelt endret tilbud fra KS's side i de såkalte sonderingsrunder. KS er derfor negativt overrasket over at LOK nå trekker dette fram for Rikslønnsnemnda.

Kap. 1 - Fellesbestemmelsene

Endringene i Fellesbestemmelsenes § 4, inntatt i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992, gjelder arbeidstidsbestemmelsene og lyder som følger:

Pkt. 4.24 - overgangsordning utgår.

Pkt. 4.5 - arbeidstidens inndeling:

"Arbeidstidens inndeling, herunder eventuell innføring av fleksibel arbeidstid, fastsettes etter drøftinger med vedkommende organisasjonstillitsvalgte uavhengig av eldre lokale avtaler om arbeidstidens inndeling."

Endringen innebærer en presisering av gjeldende praksis. Selv om det i Hovedtariffavtalen 1990-92 heter at arbeidstiden skal inndeles etter forhandlinger mellom partene, har realiteten imidlertid vært den at i de tilfeller partene ikke er blitt enige, har arbeidsgiver fastsatt inndelingen i samsvar med Arbeidsmiljølovens § 48. I denne sammenheng er det et poeng at eldre lokale avtaler ikke er til hinder for at alle kommuner blir stilt likt mht. å kunne foreta inndeling av arbeidstiden.

Endringen innebærer også et signal om at det i alle kommuner bør vurderes hvordan tilgjengeligheten til det kommunale tjenestetilbud kan bedres for brukerne.

Kap. 2 - Pensjonsforhold

Følgende endringer er inntatt i Riksmeklingsmannens møtebok under dette punkt:

a) Protokolltilførsel 1 utgår.

b) Punkt 2.2.3 - nedgang i pensjonsgrunnlaget:

Nytt 3. stjernepunkt:

"For at en nedgang i lønn pga. redusert antall T-trinn skal få innvirkning på fastsettelse av pensjonsgrunnlaget, må nedgangen utgjøre minst 10 prosent av folketrygdens grunnbeløp."

c) Avtalefestet pensjon (AFP).

Når det gjelder pkt. a), er partene enige om at dette punkt utgår. Det vises til felleskrav LOK/AF-K av 6. april 1992.

Punkt b) innebærer at arbeidstaker ved nedgang i lønn etter T-tabellsystemet ikke får redusert sitt pensjonsgrunnlag med mindre lønnsnedgangen utgjør minst ca. kr. 3.500,- pr. dags dato. Denne ordning vil innebære en fordel for arbeidstaker, idet enhver lønnsnedgang pr. i dag vil innebære et lavere pensjonsgrunnlag fra første krone.

Kap. 5.1 - Forhandlingsbestemmelsene

Endringene i kap. 5.1, inntatt i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 omfatter tre forhold:

- hvem som skal fastsette den lokale potts størrelse og hvilke arbeidstaker som skal omfattes av dette punkt
- tariffesting av forberedende drøftingsmøte
- en åpning for lokalt å bli enige om praktiske forhandlingsordninger.

De sentrale parter har fastsatt rammen for de lokale forhandlinger. Den nye bestemmelsen presiserer at det er de lokale parter som må foreta beregninger av pottens størrelse i forhold til de arbeidstakere som omfattes av forhandlingene og den totale lønsmassen disse representerer, dvs. regulativlønn pluss faste og variable tillegg.

For KS har det vært av avgjørende betydning å få til et samsvar mellom det antall arbeidstakere som inngår i beregningsgrunnlaget og det antall som har muligheter for lønnstillegg av potten.

Organisasjonsprosenten i kommunene er varierende. Dersom alle arbeidstakers lønnsmasse inngår i beregningene av potten mens lønnstillegg av potten utelukkende gis til de organiserte, kan dette medføre brudd på prinsippet om likebehandling av arbeidstakerne. Det vil bli relativt mer/mindre til fordeling til de organiserte der organisasjonsprosenten er lav/høy. Dette vil skape urimelige ulikheter også mellom organiserte arbeidstakere.

Eventuelle lønnstillegg til øvrige arbeidstakere registreres som en lønnsglidning de sentrale parter har liten kontroll over.

Forslaget om å gjennomføre forberedende drøftingsmøter forut for de lokale forhandlinger kom i sin tid fra LOK. Det skulle derfor ikke være noen uenighet om å formalisere dette ved en tariff-festing. Forslaget er i tråd med felleskrav fra LOK/AFK av 6. april 92.

Den siste endring i kap. 5.1 gir adgang for partene lokalt å finne fram til praktiske opplegg for forhandlingene. Erfaringene fra de siste års lokale forhandlinger tilsier at det er nødvendig med et visst press fra de sentrale parter for å få til rasjonelle forhandlingsopplegg.

Det er absolutt nødvendig å legge forholdene til rette for en mer praktisk og bedre samordning av de lokale forhandlinger.

Med 37 organisasjoner er det et stort praktisk problem å få gjennomført de lokale forhandlinger på en rasjonell måte.

For at lønnsrammesystemet skal kunne brukes etter sin hensikt må de sentrale parter avsette midler til årlige lokale forhandlinger. Av Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 framgår det at 0,3 prosent av årets ramme skal brukes til lokale forhandlinger med virkningsdato 1. mai. En forskyvning av denne

dato vil øke overhenget inn i 1993 og skape problemer for mellomårsoppgjøret. Oppgjøret slik det fremgår av møteboken gir allerede et langt større overheng i 1993 i kommunesektoren enn det som er tilfellet i staten. Vi har således allerede et problem mht. samordning av oppgjøret i stat og kommune i 1993, på grunn av store ulikheter i overheng. Dette bør ikke gjøres større ved forskyvning av datoer.

Partene er imidlertid kommet til enighet om at den praktiske gjennomføring av forhandlingene må utstå til etter at kjennelsen i Rikslønnsnemnda foreligger.

Kap. 7 - Særbestemmelsene

Lærlingebestemmelsene

Det er enighet mellom LOK og KS hva angår utformingen av lærlingebestemmelsene i Riksmeklingsmannens møtebok.

Hjemmevakt

Det fremgår av Riksmeklingsmannens møtebok pkt. 6.5.2 at bestemmelsen om hjemmevakt endres til (endring er understreket):

"Med hjemmevakt forstås en vaktordning som består i at vakthavende holder seg hjemme slik at vedkommende kan varsles på den måten som kommunen finner formålstjenlig. Vakt-
havende må når som helst være disponibel for utrykning, men kan for øvrig innrette seg etter eget ønske med hensyn til privat arbeid hjemme, sengetid m.v. Vakthavende må dog sove på en plass hvor han uten vanskeligheter kan vekkes med fastsatt varsling. For hjemmevakt gjelder Arbeidsmiljølovens bestemmelser."

Siste setning erstatter bestemmelsen om at hjemmevakt regnes med i arbeidstiden i forholdet 1:5. Endringen innebærer ingen realitetsendring, idet Arbeidsmiljøloven (Aml.) § 46 nr. 9 angir som hovedregel at minst 1:5 eller ingen del av hjemmevakten skal regnes med i den alminnelige arbeidstid.

Spørsmålet om en presisering av hjemnevaktbestemmelsene har vært behandlet av partene i flere sammenhenger. De sentrale parter er enige om at omregningsfaktoren kan avtales lokalt.

I praksis har det imidlertid vist seg at denne ordning ikke har fungert i samsvar med hensikten. Ved forhandlinger om en endring av beregning av hjemnevaktens forhold til hovedregelen, er det sjelden eller aldri oppnådd enighet mellom partene, verken lokalt eller sentralt, når tvisten er brakt inn for de sentrale parter. I og med at spørsmålet om hjemnevakt er tariffregulert, har heller ikke Arbeidstilsynet hatt kompetanse til å avgjøre tvisten. Dette er fastslått i byrettsdom avsagt av Tromsø byrett i 1986.

KS er av den oppfatning at det for å få beregning av hjemnevakt over i en ordning som fungerer etter sin hensikt, samtidig som eventuelle tvister kan løses av et nøytralt organ, er det nødvendig at partene innen kommunesektoren på samme måte som for andre tariffområder følger bestemmelsen i Aml. § 46 pkt. 9.

Renholdere

Av Riksmeklingsmannens møtebok fremgår at Kap. 7.1.1 til 7.1.10 utgår i sin helhet, og videre at nytt punkt tilføyes som pkt. 7.1.1 lydende:

"Renholdere ansettes på samme vilkår som øvrige ansatte."

Partene er enige om denne endring av pkt. 7.1.1.

Familiebarnehager

Utbyggingen av familiebarnehager har vært en viktig satsing fra myndighetenes side for å oppnå en bedre barnehagedekning. Der de tidligere bestemmelsene om lønns- og arbeidsvilkår ble endret ved tariffrevisjonen i 1990, skapte det snart problemer med hensyn til barnehageutbyggingen. Både representanter for staten

og for kommunene reagerte på at ny ordning manglet nødvendig fleksibilitet til å understøtte en fortsatt utbygging av barnehageplasser i familiedaghjem.

I Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 er derfor følgende passus tilføyd sist under pkt. 7.3.2.3:

"Det kan lokalt avtales redusert lønn dersom dette er begrunnet i at:

- assistenten ikke ønsker full gruppe,
- hjemmets arealer ikke godkjennes for full gruppe,
- andre lokale forhold som gjør at alternativet er redusert tilbud,
- vikarordninger vurderes av partene lokalt slik at en kommer frem til tilfredsstillende ordninger."

Denne tilføyelsen i Riksmeklingsmannens møtebok er en følge av de reaksjoner pkt. 7.3.2.3 i Hovedavtalen for 1. juni 1990 - 30. april 1992 utløste.

Det har i løpet av de siste to år kommet sterke reaksjoner overfor KS på at assistentene skal ha full lønn også i de tilfeller da:

- behovet for antall barnehageplasser er lavt, f.eks. bare 3 plasser. (Dette kan være aktuelt i utkantstrøk),
- assistenten ikke ønsker å påta seg ansvar for mer enn 2-3 barn og slutter dersom antall plasser utvides,
- antall plasser er redusert på grunn av spesielle forhold, f.eks. allergikerbarn som ikke kan integreres i en vanlig gruppe,
- arealene i hjemmet eller andre lokale forhold tilsier redusert gruppe.

I slike tilfeller som nevnt ovenfor, som bl.a. beror på assistentens forhold, bør det åpnes adgang til lokalt å avtale redusert lønn. For øvrig er det avslutningsvis inntatt under dette punkt i Riksmeklingsmannens møtebok:

"Vikarordninger vurderes av partene lokalt slik at en kommer frem til tilfredsstillende ordninger."

Bakgrunnen for dette er et ytterligere ønske om å gjøre ordningen med familiebarnehager mest mulig fleksibel.

Den nye bestemmelsen gir nå muligheter for at man lokalt kan avtale seg fram til mer fleksible løsninger.

Musikkskoler

I Riksmeklingsmannens møtebok Kap. 7 pkt. 7.3.3 er det inntatt følgende protokolltilførsel vedrørende musikkskoler:

"Partene vil ved oppgjøret pr. 1. mai 1993 ta opp forhandlinger om de vilkår som skal gjelde for tilsatte i musikk-skolen."

Protokolltilførselen gir adgang til at det ved neste års mellomoppgjør også kan tas opp forhandlinger om andre vilkår enn eventuelle lønnsreguleringer hva angår musikkskolelærere. Dette har sammenheng med de forhandlinger som skal føres mellom KUF og lærerorganisasjonene om arbeidstidsbestemmelser i skoleverket generelt.

Distriktsmusikere og organister

I Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 kapittel 7.5.5 og 7.5.3 er det for distriktsmusikere og organister inntatt nye bestemmelser som så langt mulig er identiske og behandles derfor i fellesskap.

Partene har i fellesskap arbeidet med endringer i bestemmelsene for distriktsmusikere og organister. Det har i hovedsak vært enighet om prinsippene for oppbyggingen av bestemmelsene.

I rapport 2 om 90-årenes avtaleverk har et partssammensatt

utvalg utarbeidet forslag til ny avtale for musikkskolelærere, organister og distriktsmusikere. Avtalen er ment å skulle erstatte Hovedtariffavtalens pkt. 7.33 og 7.53 samt B-rundskriv nr 29/88. Rapporten danner utgangspunkt for KS's krav og tilbud i denne sammenheng.

KS har under behandlingen av tvisten for nemnda besluttet å stryke landsdelsmusikere i pkt 7.5.5 i Riksmeklingsmannens møtebok.

Når det gjelder distriktsmusikeravtalen, skal nevnes at denne gruppen tidligere ikke har hatt egne sentrale særbestemmelser. De lokalt inngåtte særavtalene for distriktsmusikere gikk ut pr 30. april 1992. Alle parter har uttrykt ønske om en sentral avtale for distriktsmusikere. Det foreliggende avtaleforlaget fra KS bygger på den enighet man kan lese ut av rapporten fra det partssammensatte utvalget. I avtaleforslaget er det tatt hensyn til LOK's krav om at minimum halvparten av en distriktsmusikerstilling må være utøvende virksomhet.

Når det gjelder organistavtalen, har partene i utvalget vært enige om hovedprinsippene. Den nye avtalen beskriver det reelle innholdet av arbeidet bedre.

Integrering av Bærum/Lørenskog kommuner

Partene er enige om at ny hovedtariffavtale skal gjøres gjeldende for Bærum/Lørenskog kommuner med de unntak/tillegg/presiseringer som fremgår av protokollene fra møter i partssammensatt utvalg nedsatt av Riksmeklingsmannen vedrørende overgang/tilpasning til Hovedtariffavtalen - Lørenskog/Bærum kommuner.

Virkningstidspunktet

Medlemsorganisasjonene i LOK har gjennomført en arbeidskamp. I norsk arbeidsliv er det tradisjon for at ny tariffavtale gjøres gjeldende fra det tidspunktet arbeidet gjenopptas. Det samme prinsipp bør gjennomføres for de arbeidstakerorganisasjoner som har vært i streik våren 1992. KS har derfor lagt ned påstand om at virkningsdato for organisasjoner tilknyttet LOK fastsettes til 16. juni 1992.

Hva angår de lokale forhandlinger, vil KS imidlertid fastholde at disse av praktiske årsaker gjøres gjeldende for alle arbeidstakere fra 1. mai 1992.

4. RIKSLØNNSNEMNDAS MERKNADER

4.1 DEN ØKONOMISKE SITUASJONEN

Medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm skal bemerke:

Om den økonomiske situasjonen for oppgjøret vises det til partenes redegjørelse og til opplysninger gitt i Revidert nasjonalbudsjett 1992, "Økonomiske analyser" nr. 5/1992 fra Statistisk sentralbyrå og "Etter inntektsoppgjørene 1992", Rapport nr. 2/1992 fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene.

4.1.1 Internasjonal økonomi

De internasjonale bidragene til vekst i norsk økonomi er svært svake.

Det er tegn til oppgang i den amerikanske økonomien, bl.a. som følge av reduksjon i det amerikanske rentenivået. Denne reduksjonen har bidratt til vekst i boliginvesteringer. En lavere verdi på dollaren i forhold til europeiske valutaer har i 1992 gitt stimulanse til amerikansk eksport. Arbeidsledigheten er fortsatt høy.

Oppgangen i den amerikanske økonomien kan gi positive virkninger på den norske økonomien, men disse positive virkningene blir motvirket av lav vekst i andre land som Norge handler med.

Det svenske bruttonasjonalproduktet gikk tilbake i 1991, og en venter en ytterligere stagnasjon i 1992/93. Arbeidsledigheten er stigende. I Danmark er de økonomiske utsiktene noe lysere, men arbeidsledigheten er fremdeles tosifret, og en kan ikke vente at den vil bli vesentlig lavere med det første. I andre EF-land er situasjonen klart verre enn i Danmark. Veksten i det tyske BNP kan bli mer enn halvert fra 1991 til 1992 (fra ca. 3,5 prosent i 1991 til rundt 1 prosent i 1992). De viktigste årsakene er negative virkninger på investeringer av høyere realrenter og negative virkninger på etterspørselen av økte skatter. Skatteøkningene skal dekke de underskuddene som oppsto etter overføringene fra Vest- til

Øst-Tyskland etter gjenforeningen. Veksten i et annet av Norges viktigste samhandelsland - Storbritannia - er også lav, og det ligger an til fortsatt stagnasjon i 1992. Ledigheten er fortsatt svært høy og stigende.

En viktig årsak til det lave aktivitetsnivået i Europa, med lav vekst og tilbakegang i enkelte land og en høy og stigende ledighet, er det økonomisk-politiske klimaet i dagens Europa, spesielt i det førende landet Tyskland. Hovedmålet er prisstabilitet og med en stram pengepolitikk som virkemiddel. Den ekspansive politikken etter gjenforeningen mellom Øst- og Vest-Tyskland var et brudd med denne forsiktige linjen, men allerede nå er som nevnt Tyskland i ferd med å stramme til politikken. Den stramme pengepolitikken og lånefinansierte underskudd har resultert i rekordhøye realrenter som har en negativ virkning på omfanget av realinvesteringene og dermed på aktivitetsnivået i økonomien. Det lave aktivitetsnivået i toneangivende land i Europa sprer seg via handelen til andre land i Europa. Det høye rentenivået sprer seg raskt til andre land som følge av mobiliteten av finanskapital og landenes ønske om faste valutakurser.

Jo lavere det internasjonale aktivitetsnivået er, desto hardere blir konkurransen om markedsandeler og desto viktigere vil det bli for det enkelte land å dempe kostnadsveksten. En slik demping kan gi en lav internasjonal etterspørsel og følgelig skape en ond sirkel i internasjonale markeder, men det er lite ett enkelt land kan gjøre med det. Det er ingen grunn til å vente en snarlig endring av det økonomisk-politiske klima i Europa og dermed all grunn til å vente at den harde konkurransen vil fortsette en god stund fremover.

En nyhet det siste året er en kraftig reduksjon i den innenlandske etterspørselen i Japan. I tiden fremover kan denne reduksjonen bidra til en ytterligere svekkelse av det internasjonale aktivitetsnivået.

4.1.2 Norsk økonomi

Veksten i den norske fastlandsøkonomien er i nærheten av null, og følgelig svært svak. De positive stimulansene kommer fra offentlig kjøp av varer og tjenester, samt tilsynelatende fra eksport. Eksportveksten er knyttet til raffinerte oljeprodukter og er en følge av at det var en vedlikeholdsstans på Mongstad høsten 1991, som nå er avsluttet. Det har i det siste vært en nedgang i bolig- og industriinvesteringer. Til tross for en oppgang i husholdningenes disponible realinntekter på 2,4 prosent i 1991, ble det private konsumet redusert i løpet av dette året. Følgelig gikk sparingen i husholdningene opp. Reduksjonene i investeringene og i det private konsumet er i noen grad en følge av de høye realrentene. Fallet i sysselsettingen ser ut til å ha stoppet opp, men ledigheten er likevel økt. En årsak til dette er at arbeidsstyrken har gått opp, dvs. at flere enn før søker arbeid. Flere av disse er yngre personer som har avsluttet utdanning, en utdanning som for mange ble startet opp / forlenget som følge av den økte ledigheten de siste årene. Det er liten grunn til å vente en snarlig nedgang i ledigheten. Dersom dollarkursen holder seg på det nivået den er på i dag (21. oktober 1992), eventuelt faller til et lavere nivå, kan dette bety en reduksjon i overskuddet på driftsbalansen. Den lave dollarkursen og ytterligere fall i denne kan gi økte problemer for den norske økonomien.

I årene 1989-1991 har de norske lønnskostnadene pr. produsert enhet steget svakere enn hos våre handelspartnere. Ifølge den siste rapporten fra Det tekniske beregningsutvalget, datert 12. juni 1992, har utviklingen vært som følger:

Prosentvis endring i lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien, norske kroner:

	<u>1989</u>	<u>1990</u>	<u>1991</u>
Norges handelspartnere	3,3	4,3	6,9
Norge	-0,8	2,5	1,6

Uttrykt på denne måten har Norge forbedret sin konkurranseevne de siste tre årene. Mye tyder på at forbedringen vil fortsette gjennom 1992. Årsakene til forbedringen er dels en bedre produktivitetsutvikling i Norge enn i konkurrentland (bl.a. som følge av nedlegging av svake bedrifter) og dels en mer moderat lønnsutvikling. En lavere vekst i lønnskostnadene i disse tre årene har likevel ikke vært nok til å gjøre lønnskostnadene pr. produsert enhet i Norge lik de tilsvarende kostnadene i andre land.

Lønnskostnadene pr. produsert enhet i Norge må ikke være mindre eller lik nivået hos våre handelspartnere for at norske bedrifter skal kunne konkurrere med utenlandske bedrifter. Arbeidskraft er bare en av flere innsatsfaktorer i produksjon. Norges fortrinn er ikke tilgang på mye og billig arbeidskraft, men er knyttet til tilgang på råvarer og energi som olje, gass, fisk samt vannkraft.

Dempet kostnadsvekst, gjennom dempet lønnsvekst, kan likevel forbedre konkurranseevnen til norske bedrifter. En slik dempet kostnadsvekst kan gi positive stimulanser til norsk økonomi gjennom økt virksomhet i konkurranseutsatte bedrifter. Det er viktig å understreke at en slik kamp for bedret konkurranseevne foregår også i andre land, og så lenge det internasjonale aktivitetsnivået er på dagens lavmål, er det liten grunn til å regne med at dempet kostnadsvekst i Norge kan gi kraftige reduksjoner i den norske arbeidsledigheten. På den annen side kan den motsatte politikken - økt kostnadsvekst i forhold til i konkurrentland - gi betydelige økninger i den norske ledigheten.

Internasjonale analyser indikerer at en trenger å gå mindre opp i ledighet i Norge for å få ned pris- og kostnadsveksten enn i mange andre OECD-land. En mulig årsak er et sterkere innslag av en samordnet og sentralisert lønnsfastsettelse enn i andre land. Moderasjonslinjen i lønnskravene den siste tiden har dempet kostnadsveksten og bedret den norske konkurranseevnen. Ledigheten har økt til et høyt nivå etter tidligere norsk standard, men likevel ikke til det nivået en finner i mange andre europeiske land. Resultatet i oppgjøret mellom LO og NHO i 1992 fortsetter denne moderasjonslinjen fra de siste årene.

Som sagt er samordningen en styrke ved den norske lønnsdannelsen. Dersom viktige aktører i arbeidsmarkedet, f.eks. LO og NHO, blir enige om en moderat lønnsutvikling, er det viktig at andre følger opp moderasjonslinjen. Hvis ikke, kan samordningen i lønnsfastsettelsen bryte sammen. Dette er viktig enten arbeidstakerne er sysselsatte i skjermede private og offentlige sektorer eller i konkurranseutsatt virksomhet.

I avtalen mellom LO og NHO inngått våren 1992 (se avsnitt 4.1.3 nedenfor) heter det bl.a.:

"I overenskomstområder som har lokal forhandlingsrett og hvor overenskomstens gjennomsnittlige årslønn er under kr. 157.000, gis det et tillegg på 60 øre timen. I alle øvrige overenskomstområder med lokal forhandlingsrett gis det ikke sentrale tillegg.

I overenskomstområder uten lokal forhandlingsrett og hvor overenskomstens gjennomsnittlige årslønn er under kr. 185.000, gis det et tillegg på 120 øre i timen. I alle øvrige overenskomstområder uten lokal forhandlingsrett gis det ikke sentrale tillegg."

Det ble også avtalt å gi et tillegg på 30 øre pr. time til såkalte "tekniske endringer", se avsnitt 4.1.3.

Denne avtalen ga sentrale tillegg til om lag 50 prosent av arbeidstakerne uten rett til lokale forhandlinger, hvorav de fleste hadde et gjennomsnittlig lønnsnivå lavere enn gjennomsnittet for voksne arbeidere. Ser man på områdene med og uten lokale forhandlinger under ett, fikk ikke mer enn 18 prosent av alle arbeidstakere i LO/NHO-området sentrale tillegg.

Det er viktig å merke seg at med årslønn menes gjennomsnittlig årslønn for de enkelte overenskomstområdene for arbeidstakere som utfører et fullt avtalefestet normalt årsverk uten overtid. Skift-tillegg og tillegg knyttet til arbeidets art er med i årslønnen, mens overtidsgodtgjørelsen er ikke med. Årslønn er med andre ord den inntekt mange oppnår ved å arbeide 37,5 timer pr. uke.

4.1.3 Lønnsoppgjøret 1992

I Nasjonalbudsjettet for 1992 (St.meld. nr. 1 (1991-92)) uttalte Regjeringen at pris- og kostnadsveksten i Norge var lavere enn hos våre handelspartnere, men at det norske pris- og kostnadsnivået - til tross for en gunstig utvikling de senere årene - fortsatt var for høyt. Regjeringen hadde i budsjettet for 1992 lagt til grunn moderate lønnstillegg i 1992 og mente at det i inntektsoppgjørene burde legges avgjørende vekt på hensynet til sysselsettingen.

Det ble også uttalt:

"I åpne, konkurranseutsatte økonomier som den norske er pris- og kostnadsnivået avgjørende for sysselsettingen. Lønnskostnadene pr. timeverk i norsk industri ligger ifølge en del beregninger om lag 25 pst. høyere enn det gjennomsnittlige nivået hos våre handelspartnere. Det høye kostnadsnivået bidrar til at norsk industri fortsetter å tape markedsandeler til tross for bedringen av konkurranseevnen de siste årene. Lønnsutviklingen må derfor i vesentlig grad tilpasses konkurransesituasjonen slik at sysselsettingen kan styrkes og avhengigheten av petroleumsinntekter begrenses. Pris- og kostnadsveksten bør derfor også i årene framover være lavere enn hos våre handelspartnere."

Blant forhold som kunne støtte opp om moderate tillegg ble det bl.a. vist til forventet moderat konsumprisvekst og skattelettelser for 1992 på gjennomsnittlig 1-2 prosent av lønnsinntektene for de fleste inntektsnivåer. I Revidert nasjonalbudsjett (St.meld. nr. 2 (1991-92)) oppgis at skattelettelsene for "brede grupper av lønns-takere" isolert sett ville bidra til en økning i disponibel realinntekt på 2-3 prosent i 1992.

I 1992 har det vært hovedoppgjør for de fleste lønnsstakere.

4.1.3.1 Oppgjørene i privat sektor

LO/NHO-området

Representantskapet i LO behandlet kravene foran lønnsoppgjøret 11. februar. Hovedpunktene i vedtaket var:

- Økning i kjøpekraften som særlig må komme de laveste og midlere lønnte til gode.
- Lokale forhandlinger på vanlig måte etter de bestemmelser og kriterier som er fastlagt i de enkelte overenskomster.
- Forbedring i ordning med avtalefestet pensjon (AFP).
- Fleksibel arbeidstid for småbarnsforeldre.

Videre gikk Representantskapet i LO inn for et samordnet oppgjør, men innenfor rammer som ga adgang til forbundsvise tilpasninger i overenskomstene.

I NHOs hovedstyremøte 20. februar 1992 ble følgende lagt til grunn for tariffoppgjøret:

- Det er ikke rom for sentrale tillegg ved årets oppgjør når målet er å bedre konkurranseevnen i forhold til våre viktigste konkurransepartnere.
- Eventuelle lokale lønnstillegg må begrenses til bedrifter med god lønnsomhet og dokumentert konkurransekraft.
- Bedrifter med særlig svak økonomi bør redusere sine lønnskostnader.

Fra Regjeringens side ble det gitt uttrykk for at gjennomføringen av inntektsoppgjørene var organisasjonenes ansvar. Regjeringen var imidlertid innstilt på å drøfte eventuelle spørsmål organisasjonene måtte ta opp.

Med henvisning til LOs krav ga Statsministeren i brev av 9. april 1992 bl.a. uttrykk for at situasjonen i norsk økonomi og de store underskuddene på statsbudsjettet gjør at det er et begrenset handlingsrom i budsjettpolitikken. Regjeringen må derfor foreta en streng prioritering der mulige sosiale reformer må veies opp mot hverandre og mot andre viktige tiltak. Regjeringen var likevel - dersom det ble anbefalt et forhandlingsresultat som sikter mot en bedret konkurranseevne og dermed økt sysselsetting - i forbindelse med budsjettet for 1993, innstilt på å foreslå overfor Stortinget reformer for barnefamiliene i form av økning av fødsels- og svangerskapspermisjon. Regjeringen ønsket også å bidra positivt for å bedre situasjonen for småbarnsforeldre, og var innstilt på sammen med arbeidslivets parter å foreta et utredningsarbeid når det gjelder en mer fleksibel arbeidstid for denne gruppen.

LO og NHO førte i mars og april forhandlinger om de tallfestede krav i oppgjøret. Samtidig foregikk det forbundsvise forhandlinger, der det ble enighet om fordelingen av en ramme på 30 øre pr. time fra 1. april til tekniske endringer.

Om disse forbundsvise forhandlingene uttales det i protokoll av 30. mars 1992 mellom LO/NHO bl.a.:

"4. Under forbundsvise forhandlinger kan partene disponere inntil 30 øre til tekniske endringer i de ulike overenskomster.

Rammen på 30 øre kan anvendes i den utstrekning det gjennomføres tekniske endringer som begge parter ser seg tjent med.

Det er ikke adgang til å anvende rammen på 30 øre helt eller delvis til generelle lønnstillegg."

I de sentrale forhandlingene ble det brudd, og oppgjøret gikk til mekling. Riksmeklingsmannens forslag til løsning av 27. april ble anbefalt av partene og godkjent ved uravstemning 22. mai.

Det ble enighet om følgende sentrale tillegg gitt med virkning fra 1. april 1992:

- I overenskomstområder som har lokal forhandlingsrett og hvor overenskomstens gjennomsnittlige årslønn er under kr 157 000,-, gis det et tillegg på 60 øre timen. I alle øvrige overenskomstområder med lokal forhandlingsrett, gis det ikke sentrale tillegg.
- I overenskomstområder uten lokal forhandlingsrett og hvor overenskomstens gjennomsnittlige årslønn er under kr 185 000,-, gis det et tillegg på 120 øre i timen. I alle øvrige overenskomstområder uten lokal forhandlingsrett, gis det ikke sentrale tillegg.

Det regnes med at ca 20. prosent av alle arbeidstakere i hele LO/NHO-området fikk sentrale lønnstillegg ved dette oppgjøret. De sentrale tilleggene slår gjennomsnittlig ut med 23 øre i timen fra 1. april for hele området. Medregnet tillegget i bransjenes tilpas-

ninger på 30 øre i timen, gir dette et bidrag til årslønnsveksten fra 1991 til 1992 på 0,3 prosent. Lønnsoverhenget er beregnet til 1,4 prosent. I tillegg kommer lønnsglidningen.

Om lavlønnsgarantiordningen heter det:

"LO og NHO anbefaler at utbetalingstidspunktet for de tradisjonelle lavlønnsgarantiordninger flyttes fra 1.10. til den enkelte overenskomsts utløpstidspunkt. Med sikte på at flytting kan skje fra og med tariffoppgjøret i 1993, hvis overenskomstpartene er enige om det, gjennomføres i god tid før vår-oppgjøret nødvendig forberedende arbeid. Som et ledd i eventuelt flytting av virkningstidspunktet endres også beregningsgrunnlaget fra 2. til 4. kvartal."

Automatiske utslag av det sentrale tillegget samt utslag av garantiordningene vil bidra til årslønnsveksten med knapt 0,1 prosent.

Om lokale forhandlinger sies det i avtalen (også som i tidligere avtaler) at de skal føres på basis av de enkelte overenskomster, og slik at tillegg skal gis på grunnlag av den enkelte bedrifts økonomiske virkelighet, dvs. bedriftens økonomi, produktivitet, framtidsutsikter og konkurranseevne. Forhandlinger om eventuell lokal lønnsfastsettelse kunne først påbegynnes etter at meklingsforslaget var vedtatt, dvs. 22. mai.

Partene er videre enige om at ordningen med avtalefestet pensjon (AFP) bedres fra 1. oktober 1992 ved at AFP-pensjonen økes fra ca. 52 prosent til ca. 60 prosent av gjennomsnittlig årslønn for voksne arbeidere ved full opptjening. Dette oppnås ved at nåværende AFP-ordning blir samordnet med sluttvederlagsordningen. Dette gir et tillegg til AFP-ordningen på kr 950,- pr. måned. Regjeringen vil foreslå at skattefrihet for tariffestet sluttvederlag også skal gjelde for dem som blir AFP-pensjonister.

Forbedringen i AFP skjer ved at arbeidsgiverne:

- øker innbetalingen til Sluttvederlagsordningen fra 0,20 prosent til 0,35 prosent av beregningsgrunnlaget fra 1. oktober 1992.
- øker innbetalingen til AFP-fondet fra 0,12 prosent av lønnsutbe-

talingene til 0,27 prosent fra 1. oktober 1992.

Det statlige bidrag forutsettes opprettholdt med 40 prosent av den opprinnelige AFP-pensjonen.

Aldersgrensen på 65 år står fast i 1992, men det er prinsipiell enighet mellom partene om nedsettelse til 64 år fra 1. oktober 1993.

I og med at økningen av arbeidsgivernes innbetalinger til Sluttvederlagsordningen og til AFP-fondet først skjer fra 1. oktober 1992, vil disse økte utgifter representere en kostnadsvekst på 0,07 prosent i 1992.

Norsk Rutebilarbeiderforbund satte i verk en begrenset streik fra 27. april. Streiken ble avsluttet 29. mai, da partene ble enige om å løse oppgjøret ved frivillig voldgift i Rikslønnsnemnda. Rikslønnsnemnda avsa kjennelse i saken 4. september 1992.

Mellom NHO og Norsk Styrmannsforening ble det etter en kort streik enighet om Riksmeklingsmannens forslag til avtale. Avtalen ga de samme tillegg som i LO/NHO-oppgjøret.

I oppgjøret mellom NHO og Det norske maskinistforbund gikk maskinistene til streik fra 27. april. Etter en kort streik vedtok de å sende ut Riksmeklingsmannens forslag til avtale til uravstemming uten anbefaling. Forslaget ble forkastet, og maskinistene gikk ut i ny streik (ferger, kystfart m.v.). Streiken ble avsluttet etter kort tid da det ble klart at Regjeringen ville foreslå tvungen lønnsnemnd. Rikslønnsnemnda avsa kjennelse i saken 4. september 1992.

I varehandelen ble Handel og Kontor og Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon enige om et generelt tillegg på kr. 195,- i måneden, som tilsvarer 120 øre i timen. I tillegg ble det foretatt visse tekniske endringer i overenskomsten innen en ramme på 30 øre pr. time. Dessuten ble det enighet om et nytt lønssystem som skal være et alternativ til det eksisterende.

I forretnings- og sparebanker ble partene enige om at det i år ikke

skal gis sentrale tillegg.

I forsikringsvirksomhet ble det enighet mellom Forsikringsfunksjonærenes Landsforbund og Forsikringsselskapenes Arbeidsgiverforening om et tillegg på 0,8 prosent fra 1. mai 1992.

4.1.3.2 Offentlig sektor

I staten ble det den 26. mai etter mekling enighet mellom Arbeids- og administrasjonsdepartementet og tjenestemennenes hovedsammenslutninger og Norsk Lærerlag om en ny toårig avtale. Avtalen har følgende hovedpunkter:

- 0,1 prosent til lokale forhandlinger pr. 1. oktober 1992. Pengene tas av innsparte midler og regnes ikke med i lønnsrammen.
- pr. 1. januar 1993 ble det gitt en sentral justeringspott på 0,2 prosent og en lokal justeringspott på 0,1 prosent.

Om avtalefestet pensjon (AFP) sies det at partene i statssektoren vil vurdere behovet for ytterligere utredninger vedrørende en pensjonsordning for 64-åringer i staten fra 1. oktober 1993. De nærmere vilkår for en ordning forutsettes avklart ved mellomoppgjøret 1993 når man har sett utformingen av LO/NHO-opplegget.

Årslønnsveksten fra 1991 til 1992 med et overheng på 3,6 prosent anslås til ca. 3,6 - 4 prosent.

Også i kommunesektoren ble det brudd i forhandlingene, og oppgjøret gikk til mekling. Den 26. mai ble det enighet mellom Kommunenes Sentralforbund på den ene siden og YS-Seksjon kommune (YS-K) og Sammenslutningen av Akademikerforeninger i kommunene (AF-K) på den andre siden. Norsk Hjelpepleierforbund, forkastet meklingsforslaget, og tok sine medlemmer ut i streik. Streiken ble kortvarig da det ble klart at regjeringen ville vedta provisorisk anordning om tvungen lønnsnemnd. Rikslønnsnemnda avsa kjennelse i saken 12. oktober 1992.

LO's forhandlingssammenslutning i den kommunale sektor (LOK)

forkastet også meklingsforslaget og tok en del av sine medlemmer ut i streik. Som nevnt innledningsvis, under punkt 1 i kjennelsen, resulterte også denne streiken i tvungen lønnsnemnd.

Det vedtatte meklingsforslaget for KS, YS-K og AF-K gir en vekst i årslønnen fra 1991 til 1992 på 2,8 prosent. En har da sett bort fra lønnsglidning. Veksten kan dekomponeres på følgende måte:

Stigeforkortninger og ett lønnstrinnsopprykk for direkte plasserte stillinger	1,3 %
Overheng	0,9 %
Lokale forhandlinger (pr 1.1.1992 og 1.5.1992)	<u>0,6 %</u>
Sum	2,8 %

I tillegg kommer lønsglidningen fra 1991 til 1992. Når en ser på kommunesektoren som en enhet, kan lønsglidningen være et resultat av

- individuelle stillingsopprykk, f.eks. som følge av endret utdanning,
- individuelle lønnsopprykk som følge av økt ansiennitet,
- endret sammensetning av arbeidsstyrken i kommunesektoren m.v.

Lønsglidningen vil også være avhengig av de sentrale tilleggene som er avtalt i form av stigeforkortninger, lønnstrinnsopprykk og pott avsatt til lokale forhandlinger. Alt tyder på at det vil bli en lønsglidning fra 1991 til 1992. Om den blir på 0,2 prosent, slik Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 ser ut til å forutsette, vil først bli klart i 1993.

Det er viktig å understreke at tallene gjengitt ovenfor er gjennomsnittstall for hele kommunesektoren.

4.1.3.3 Oppsummering

Privat sektor

* Området LO/NHO

Sentralt tillegg for arbeidstakere omfattet av overenskomst hvor gjennomsnittlig årslønn er under kr. 157.000 og med lokal forhandlingsrett pr. time fra 1. april 1992 Kr. 0,60

Sentralt tillegg for arbeidstakere omfattet av overenskomst hvor gjennomsnittlig årslønn er under kr. 185 000,- uten lokal forhandlingsrett pr. time fra 1. april 1992 Kr. 1,20

Etter forbundsvise forhandlinger enighet om en økonomisk ramme for tekniske endringer på kr. 0,30

Årslønnsvekst i området fra 1991 til 1992 på grunnlag av avtalte bransjevisе og sentrale tillegg og lønnsoverheng 1,8 pst.

* I Oljevirkksomheten ligger de sentrale tillegg som er gitt i oppgjørene mellom LO/NHO og NHO/OFS (Oljearbeidernes Fellessammenlutning) innenfor den samme ramme for årslønnsvekst som nevnt ovenfor.

* Varehandelen

Avtalt generelt tillegg pr. time fra 1. april 1992 kr. 1,20

Tekniske endringer beregnet til kr. 0,30 pr. time

* Forretnings- og sparebanker

Avtalt at det ikke gis sentrale tillegg i 1992.

*** Forsikringsvirksomhet**

Avtale om sentrale tillegg fra 1. mai 1992 på 0,8 prosent.

Offentlig sektor

*** Staten**

De avtalte rammene omtalt på side 62 gir sammen med et lønnsoverheng på 3,6 prosent en årslønnsvekst anslått til 3,6 - 4 prosent.

*** Kommunene**

Tilleggene avtalt mellom YS og AF på den ene side og Kommunenes Sentralforbund på den annen gir sammen med et lønnsoverheng på 0,9 prosent en årslønnsvekst på 2,8 prosent fra 1991 til 1992 (før glidning).

Medlemmene Dauidsen og Falch, med tilslutning av Kostøl og Berge, tar foranstående til orientering.

4.2 ØKONOMISK RAMME FOR OPPGJØRET - TILBUD OG KRAV

Medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm skal bemerke:

Kravet fra LOK om at samtlige i lønnstrinn 10 og 11 skal få ett lønnstrinnsopprykk med virkningsdato fra 1. mai 1992, koster kommunene ca. 200 millioner kroner i 1992 (inkludert sosiale kostnader). Det vil si at en innfrielse av kravet har en

virkning på årslønnsveksten fra 1991 til 1992 på 0,4 prosent. I dette kostnadsanslaget er det tatt hensyn til at noen i lønnstrinn 10 og 11 har fått ett lønnstrinnsopprykk allerede gjennom KS' tilbud (lik det anbefalte meklingsforslaget) og Rikslønnsnemndas kjennelse i hjelpepleiertvisten. (På en 12 måneders basis koster LOK's krav ca. 300 millioner kroner). Det anbefalte meklingsforslaget fra YS, AF og KS gir som nevnt en virkning på årslønnsveksten fra 1991 til 1992 på 2,8 prosent (før lønnsglidning). En innfrielse av LOK's krav vil øke årslønnsveksten fra 1991 til 1992 fra 2,8 til 3,2 prosent, og fra 3,0 til 3,4 prosent når en legger til en lønnsglidning på 0,2 prosent.

De øvrige kravene LOK har fremmet er ikke mulig å kostnadsberegne.

Medlemmet Falch, med tilslutning av Berge, tar foranstående til etterretning.

Medlemmet Davidson, med tilslutning av Kostøl, vil anføre at:

Helt siden man innførte et felles lønnsregulativ for offentlig sektor i 1964, har det vært tradisjon for at rammen for lønnsoppgjørene i stat og kommune har vært tilnærmet lik. Dette er et forhold som medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm ikke har tatt hensyn til. Medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm har selv beregnet årslønnsveksten i staten til mellom 3,6 - 4 prosent. Selv med virkningstidspunkt 1. mai 1992, vil LOKs påstand i Rikslønnsnemnda ikke innebære en årslønnsvekst på mer enn 3,2 prosent i kommunesektoren.

Regjeringen har i 1992-budsjettet lagt til grunn Kommunaldepartementets egne beregninger med en generell lønnsvekst på 3,5 til 4 prosent for sine overføringer til kommunene. Disse pengene er ikke trukket tilbake, slik at en økning av rammen lik den medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm beskriver, ikke kommer i konflikt med de midlene kommunene har fått til disposisjon for i år.

Ved å innfri LOKs krav og samtidig endre virkningstidspunktet,

ville medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm kunne redusere kostnadene ytterligere.

De øvrige krav LOK har fremmet vil ikke på noen måte bety økte kostnader.

4.3 NÆRMERE OM DEN AKTUELLE TVIST

4.3.1 Generelt

Medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm skal bemerke:

Ved avgjørelsen av den foreliggende tvist vil disse medlemmer ta utgangspunkt i den beskrivelse av Norges økonomiske situasjon som er gitt i avsnitt 4.1.2 foran, og de utsikter for den økonomiske utvikling i de nærmeste år som avsnitt 4.1.1 bærer bud om. Situasjonen er dystert og utsiktene fremover har få lyspunkter. Disse medlemmer er også i prinsippet enige med KS i at skjermede sektorer ikke skal være lønnsledende, men bidra til det felles løft som er nødvendig for å nå et konkurransedyktig kostnadsnivå i vårt land. Dette tilsier at Rikslønnsnemnda utviser meget stor tilbakeholdenhet med å etterkomme krav som bryter med den moderasjonslinjen som er lagt til grunn i de sentrale hovedoppgjør ved årets tariffrevisjon.

Disse medlemmer har merket seg de uttalelser som falt i kommunal- og miljøvernkomiteen i Stortinget under behandlingen av lov om lønnsnemndsbehandling av arbeidstvisten i kommunesektoren i forbindelse med tariffrevisjonen pr. 1 mai 1992. I Innst.O.nr. 94 (1991-92) uttales på side 2:

"I denne saken foreligger det et forhandlingsresultat med to av hovedorganisasjonene. Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet legger til grunn for sin støtte til lønnsnemnd at det foretas en reell vurdering av de krav og motkrav som her foreligger, og at det derfor ikke fastsettes en "blåkopi" av de allerede foreliggende avtaler. Det må tas rimelig hensyn til de synspunkter og interesser som ivaretas av den største arbeidstakerorganisasjonen. Disse medlemmer ville finne det urimelig om det ble gjort endringer på sentrale områder i avtaleverket som berører organisasjonens rettigheter til å forhandle, uten at dette skjer gjennom avtale inngått med alle berørte organisasjoner".

Disse medlemmer vil peke på at en uttalelse av denne karakter har, så vidt vites, aldri falt fra offisielt politisk hold forut for en saksbehandling i Rikslønnsnemnda. Uttalelsen kunne oppfattes som et utilbørlig angrep på nemndas integritet og uavhengighet. Uansett vitner den om manglende innsikt i Rikslønnsnemndas arbeidsmåte. Nemnda arbeider alltid fritt og uavhengig i den forstand at den foretar "en reell vurdering" av de krav og motkrav som foreligger i den tvist som er til behandling. Det betenkelige ved ovenfor siterte uttalelse fra en fraksjon i kommunal- og miljøvernkomiteen, er at man synes å mene at et slikt sammenfallende resultat - i alle fall i den foreliggende tvist - er uakseptabelt. I den utstrekning nemndas slutning i en tvist er sammenfallende med resultatet av tarifforhandlinger mellom andre parter innenfor samme sektor, er det i tilfelle som følge av grundig og selvstendig vurdering i nemnda. På bakgrunn av disse mer prinsipielle bemerkninger velger disse medlemmer å se helt bort fra den foran siterte fraksjonsuttalelse i kommunal- og miljøvernkomiteen.

4.3.2 Kravene fra Landsorganisasjonens forhandlings-sammenslutning i den kommunale sektor (LOK)

Medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm skal bemerke:

Uenigheten mellom partene kommer til uttrykk i fire krav formulert i LOK's påstand for Rikslønnsnemnda.

4.3.2.1 LOK's hovedkrav om lønnstrinnsopprykk

Hovedkravet til LOK er at alle kommunalt ansatte i lønnstrinn 10 og 11 gis ett lønnstrinnsopprykk. Kravet avvises av KS. Disse medlemmer finner ikke grunn til gå nærmere inn på LOK's argumentasjon for kravet, som i første rekke går ut på at denne midlere gruppen har falt mellom to stoler i de senere års oppgjør som skal ha prioritert lavere og høyere lønne. Det skal likevel bemerkes at selv om arbeidstakere på lønnstrinn 10 og 11 ligger under gjennomsnittlig industriarbeiderlønn, så er de klart bedre betalt enn f.eks. flertallet av hjelpepleiere som

lønnes opptil lønnstrinn 10 (og i få tilfeller) lønnstrinn 11 med maksimal ansiennitet. I det anbefalte meklingsforslaget ligger det forøvrig inne tillegg til arbeidstakere på lønnstrinn 10 og 11. Regjering og Storting har anbefalt at lønnsveksten i kommunesektoren fra 1991 til 1992 bør holdes innen rammen på 3 pst. Riktignok er ikke Rikslønnsnemnda bundet av disse anbefalingene, men en innfrielse av LOK's krav vil som tidligere nevnt gi en virkning på årslønnsveksten fra 1991 til 1992 på 0,4 prosent, og vil for 1992 koste 200 millioner kroner. Disse medlemmer mener dette gir en for sterk økning i lønnsvekstrammen og vil derfor avvise LOK's krav på dette punkt.

4.3.2.2 Krav knyttet til det anbefalte meklingsforslag i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992

Pkt. 2 og 3 i LOK's påstand er i realiteten et krav om at Hovedtariffavtalen for perioden 1 juni 1990 - 30. april 1992 prolongeres med de endringer fra Riksmeklingsmannens møtebok som er nærmere spesifisert i påstandens pkt 2 a, b, c, d og e. KS' påstand er her at Hovedtariffavtalen forlenges med de endringer som følger av Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992. Det gjøres fra KS' side noen mindre unntak i påstandens punkt 2, 3 og 4, hvorav de to siste utelukkende er en følge av tidsforskyvningen med tvungen lønnsnemndsbehandling.

Med andre ord avviser LOK i det alt vesentlige det anbefalte meklingsforslag i Riksmeklingsmannens møtebok. Dette meklingsforslaget ble som kjent vedtatt av YS og AF som sammenlagt organiserer ca 114.000 av de kommunale arbeidstakere, mens LOK organiserer ca 139.000. LOK har for Rikslønnsnemnda gjort gjeldende som et generelt synspunkt at det er urimelig, at et klart flertall av de organiserte arbeidstakere gjennom tvungen lønnsnemnd skal bli diktert av en tariffavtale som et mindretall har vedtatt. Disse medlemmer skal kort bemerke at dette synspunktet bare kan ha en begrenset gyldighet for nemnda. Dersom den vedtatte tariffavtalen fremtrer som tids- og hensiktsmessig, vil ikke disse medlemmer ha avgjørende betenkeligheter med å legge den til grunn selv om en part som organiserer flertallet av arbeidstakerne på området er uenig i den. Det kan likevel ikke utelukkes at LOK's synspunkt kan bli

utslagsgivende i mer marginale situasjoner, hvor det f.eks. er et overveldende flertall organisert hos den part som avviser den vedtatte avtale, og iallefall hvis avtalens hensiktsmessighet ikke er innlysende, jfr. nærmere nedenfor om avtalen for organistene.

Selv om LOK som nevnt avviser omtrent samtlige av endringene i det anbefalte meklingsforslag i Riksmeklingsmannens møtebok, har ikke Rikslønnsnemnda foranledning til å drøfte og ta stilling til alle de punkter i møteboken som LOK er uenig i. Som nevnt foran side 18, tok nemndas formann i konferansene etter hovedforhandlingen opp med LOK, spørsmålet om hvilke tvistepunkter partene ønsket Rikslønnsnemndas avgjørelse i. I notat av 26. august 1992 regnet LOK opp de sentrale tvistepunkter som nemnda ble bedt om å ta stilling til.

Disse medlemmer vil i det følgende ta stilling til de sentrale tvistepunkter i den rekkefølge LOK presenterte dem for nemnda:

a) Kap 1 - Fellesbestemmelsene - endringer i Fellesbestemmelsene § 4, pkt 4.5, vedrørende arbeidstidens inndeling

LOK anfører her for det første at bestemmelsen i gjeldende avtale på dette punkt gir arbeidstakerne en større medinnflytelse ved at den bruker uttrykket "forhandlinger":

"Arbeidstidens inndeling, herunder eventuell innføring av fleksibel arbeidstid, fastsettes etter forhandlinger med vedkommende organisasjons tillitsvalgte."

I Riksmeklingsmannens møtebok er uttrykket "forhandlinger" erstattet med "drøftinger".

For det annet avviser LOK følgende tilføyelse til bestemmelsen i kap 1, § 4, pkt. 4.5, som er tatt inn i Riksmeklingsmannens møtebok:

"uavhengig av eldre lokale avtaler om arbeidstidens inndeling".

Disse medlemmer finner ikke å kunne ta LOK's påstand til følge. Også i den hittil gjeldende hovedtariffavtale har det utvilsomt vært slik at arbeidsgiver har full styringsrett i spørsmålet om arbeidstidens inndeling. Uttrykket "forhandlinger" er ikke valgt med den statlige hovedavtale (samarbeidsdelen) som mønster eller bakgrunn. Uttrykket kan mest hensiktsmessig forstås som synonymt med "drøftinger". Slik har også bestemmelsen vært praktisert. Denne praksis er i samsvar med Arbeidsmiljølovens § 48 som pålegger arbeidsgiver å utarbeide en arbeidsplan "i samarbeid med arbeidstakernes organisasjoner eller tillitsvalgte". Det må på denne bakgrunn være hensiktsmessig å få en formulering i tariffavtalen som mest dekkende beskriver praksis. Disse medlemmer kan heller ikke se det betenkelige i presiseringen av at drøftinger og påfølgende inndeling av arbeidstiden kan skje uavhengig av eldre lokale avtaler om arbeidstidens inndeling. I kraft av styringsretten kunne arbeidsgiver ta initiativ til slike drøftinger om revisjon av eldre avtaler også med hjemmel i den hittil gjeldende avtale og med Arbeidsmiljølovens § 48 som bakgrunn. En annen sak er at KS' representant i nemnda uttrykkelig presiserte at dette ikke vil skje hyppig og at det i dag ikke er noen gjeldende lokale avtaler som det er påkrevet å endre.

b) Kap. 3 - Lønnsregulativet - merknader til lønnsrammesystemet

LOK er for det første sterkt uenig i merknadens pkt. 2, som anføres å innebære "et fundamentalt brudd på de prinsipper om et kollektivt lønnsystem som partene tidligere har vært enige om". LOK er også svært betenkt over at et lønnsopprykk etter lokale forhandlinger i det nye systemet vil være en personlig lønns plassering, og at lønnsmidlene vil falle bort når vedkommende slutter i stillingen, jfr. nærmere foran under kapittel 3.1.4 og 3.1.5 i kjennelsen.

Disse medlemmer vil fremholde at det nye lønnsrammesystemet, som ble innført i 1990 og utbygget i 1991, nå har fått en utforming som ligger nær opp til det tilsvarende statlige lønnsrammesystemet. Det kommunale lønnsrammesystemet har hittil hatt tre lønnsstrinnsalternativer for sine arbeidstakere. Med det nå anbefalte meklingsforslag blir det fem lønnsstrinnsalternativer

som i staten. Systemet har i noen tid vært i aktiv bruk i kommuner og fylkeskommuner. Disse medlemmer legger til grunn at det allerede er blitt en del av tariffavtalen at kode 1 i hver lønnsramme i det nye systemet som hovedregel er stillingens grunnplassering. (Unntaksvis kan det skje direkte innplasseringer på etterfølgende kode). Det legges også til grunn at lønnsrammens øvrige alternativer (koder) skal benyttes ved lokale forhandlinger og ved tilsetninger, og at disse alternativer er å anse som personlige plasseringer. Disse medlemmer ser verdien av et fleksibelt lønnsrammesystem som gir den kommunale sektor bedre muligheter til å rekruttere og holde på høyt kvalifisert arbeidskraft. Det kan vanskelig sees som noe prinsipielt nytt at lokale forhandlinger om stillingsopprykk dreier seg om personlige opprykk. Slik har det også vært i henhold til den hittil gjeldende tariffavtale. Disse medlemmer kan på denne bakgrunn ikke se noen grunn til å fjerne pkt. 2 i merknadene til det nye lønnsrammesystemet i Riksmeklingsmannens møtebok.

LOK tar også avstand fra pkt. 4 i merknadene til det nye lønnsrammesystemet. I denne merknad slås det fast at "lokale avtaler som innebærer automatisk opprykk ved utvidelse av lønnstrinnsalternativ (lønnsrammesystemet) sentralt, kun kan gjennomføres etter at det er ført forhandlinger lokalt, jfr. kap 5". LOK anfører først og fremst at en slik merknad ikke harmonerer med en dom i Arbeidsretten fra 18. mai 1992, der det ble fastslått at en "slik fortolkning, i henhold til Hovedtariffavtalen for perioden 1990-1992, er tariffstridig".

Disse medlemmer finner det lite treffende å vise til en arbeidsrettsdom som gjaldt en tolkning av forrige Hovedtariffavtale. Nå knytter tvisten seg til et anbefalt meklingsforslag om en ny Hovedtariffavtale. Arbeidsrettens dom kan selvsagt ikke tas til inntekt for den ene eller annen løsning i en slik ny situasjon. Det er også grunn til å merke seg at den part som vant fram i angjeldende arbeidsrettssak, Norske Sivilingeniørers Forening (AF), som kjent har vedtatt det anbefalte meklingsforslag og merknad 4 til det nye lønnsrammesystemet. Disse medlemmer er ellers enig med KS i at merknad 4 er av betydning for å unngå "utilsiktede virkninger og

relasjonsforskyvninger i det lokale lønnsbildet ved sentrale systemendringer". Disse medlemmer kan på denne bakgrunn ikke se noen grunn til - for LOK's del- å fjerne pkt. 4 i merknadene til det nye lønnsrammesystemet i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992.

c) Kap. 5 - Forhandlingsbestemmelser og alminnelige bestemmelser - pkt. 5.1 Lokale forhandlinger

LOK er uenig i det nye annet avsnitt i pkt. 5.1 som lyder slik:

"Partene lokalt fastsetter den totale pottens størrelse for arbeidstakere som er omfattet av forhandlingene etter dette punkt."

LOK anfører særlig at bestemmelsen kan medføre at også uorganiserte gis forhandlingsrett. Dette hevdes å være i strid med en protokoll av 22. januar 1991 som konkluderer med at de uorganiserte ikke har forhandlingsrett på dette punkt.

Disse medlemmer er enige med KS i at det må være av vesentlig betydning å få til et samsvar mellom det antall arbeidstakere som inngår i beregningsgrunnlaget for størrelsen av den lokale potten, og det antall som har muligheter for lønnstillegg av potten.

Den ordning man hittil har hatt har ført til at også lønnsmassen til de uorganiserte arbeidstakere har inngått i beregningsgrunnlaget for den lokale potten, mens utbyttet av forhandlingene har tilfalt de organiserte arbeidstakere. Senere eventuelle "utjevningstillegg" til uorganiserte har da tatt form av en ukontrollert lokal lønnsglidning, noe som også er lite ønskelig. Disse medlemmer er enige med KS i at gjeldende ordning har virket uheldig, også ved at den kan ha medført lønnsmessig forskjellsbehandling mellom organisert og uorganisert arbeidskraft. Den nye bestemmelse i annet avsnitt i pkt 5.1 vil motvirke de uheldige virkninger som her er nevnt. Disse medlemmer ser ingen betenkeligheter ved at partene lokalt kan avtale at også de uorganiserte skal omfattes av forhandlingene. Dersom de ikke blir omfattet, vil kommunen som arbeidsgiver ha

midler tilbake som det vil vært aktuelt å tilgodse uorganiserte arbeidstakere med. Derved vil skjevheter kunne rettes opp på en hensiktsmessig måte. På denne bakgrunn ser disse medlemmer ingen grunn til å fjerne annet avsnitt i pkt 5.1 i det anbefalte meklingsforslaget i Riksmeklingsmannens møtebok.

d) Kap 6 - Særbestemmelser - gjennomgående - pkt. 6.5.2.
Hjemmevakt.

I den hittil gjeldende hovedtariffavtale lyder siste setning i første avsnitt i pkt. 6.5.2. slik:

"Slik hjemmevakt regnes med i arbeidstiden i forholdet 1:5."

I det anbefalte meglingsforslag i Riksmeglingsmannens møtebok er denne setning foreslått å lyde:

"For hjemmevakt gjelder Arbeidsmiljølovens bestemmelser."

LOK går i mot denne endringer under henvisning til at den hittil gjeldende bestemmelse er å anse som en opparbeidet tariffmessig rettighet. LOK mener også at en oppmykning av den absolutte bestemmelse man hittil har hatt, av arbeidsgiveren kan bli utnyttet i en retning som vil gi en negativ sysselsettingseffekt.

Disse medlemmer vil ta utgangspunkt i at den bestemmelse LOK ønsker å beholde verken synes tidsmessig eller hensiktsmessig. Hjemmevaktens karakter varierer svært mye fra stilling til stilling, og den er også endret over tid. Utviklingen av moderne kommunikasjonsteknologi (personsøkere, mobiltelefoner m.v.) har også ført til mindre belastende hjemmevaktsordninger enn tidligere. Arbeidsmiljølovens § 46 nr. 9, første, jfr. tredje ledd åpner for langt mer fleksible løsninger. Fortsatt vil hovedregelen være at minst 1/5 av hjemmevakten skal regnes med i den alminnelige arbeidstid. Dersom denne hovedregel vil virke åpenbart urimelig, kan Direktoratet for arbeidstilsynet, etter krav fra en av partene, fastsette en annen beregningsmåte. Derved er man sikret en nøytral fastsetting av forholdstallet når det er uenighet mellom partene. Man får videre en ordning som er den samme som på andre tariffområder. Disse medlemmer vil etter dette ikke ta påstanden

til LOK til følge på dette punkt.

e) Kap 7 - Særbestemmelser - pkt. 7.3.2. Familiebarnehager

LOK går her i mot den tilføyelse til pkt. 7.3.2.3 som er gjort i Riksmeklingsmannens møtebok, og som innebærer at det lokalt kan avtales redusert lønn dersom dette er begrunnet i at assistenten ikke ønsker full gruppe, eller hjemmets arealer ikke godkjennes for full gruppe. LOK ønsker at familiebarnehageassistentene skal "avlønnes som øvrige arbeidstakergrupper i kommunesektoren". Det betyr i tilfelle at avlønningen skjer etter antall arbeidstimer.

Disse medlemmer vil fremheve at det her dreier seg om avlønning av personer som har barnehagen hjemme, ofte med egne barn i gruppen. "Full gruppe" vil etter de kommunale retningslinjer si 5 barn. Med full gruppe får assistenten også full lønn etter den tariff som gjelder. Disse medlemmer har vanskelig for å forstå at ikke det skal være adgang for partene til å avtale redusert lønn dersom assistenten ikke ønsker full gruppe, men f.eks. bare 3 barn, eller hjemmets arealer ikke kan godkjennes for full gruppe. Arbeidsbyrden for assistenten er naturligvis nær forbundet med antall barn vedkommende har ansvaret for. Dersom særlige omstendigheter gjør arbeidet tyngre enn i normalsituasjon, f.eks. at et barn er handicappet, kan partene avtale full lønn selv om gruppen er redusert. Slik får man en fleksibel ordning. Disse medlemmer finner på denne bakgrunn at tilføyelsen i 7.3.2.3 i Riksmeklingsmannens møtebok er fornuftig og hensiktsmessig og LOK's påstand tas her ikke til følge.

f) Kap 7, pkt. 7.5.3 Organister

LOK går her mot de nye bestemmelser for organister i Riksmeklingsmannens møtebok med unntak av pkt. 7.5.3.2. om kompensasjon for arbeid på søndag. LOK anfører at meklingsforslaget ikke er en fullført og praktisk anvendbar tariffavtale, og at tvistespørsmålene på dette punkt må løses ved videre forhandlinger.

Disse medlemmer vil ta LOK's påstand til følge på dette punkt. Tvistespørsmålene er ikke presentert for nemnda på en detaljert og

fyldestgjørende måte. Virkningene av de to alternativer som foreligger til avgjørelse, fremstår således som noe uklare. Dertil kommer at over 80 prosent av organistene er tilsluttet LOK. Disse medlemmer kan ikke ta ansvaret for å påtvinge et så stort flertall av arbeidstakerne en tariffavtale de ikke ønsker, og som i innhold og rekkevidde har flere for nemnda uoppklarte sider. I denne situasjon bør forhandlingene om en ny tariffavtale på dette punkt fortsette mellom partene ved neste tariffrevisjon. På den annen side ser disse medlemmer ingen betenkeligheter ved å gi LOK medhold i at bestemmelsen om kompensasjon for arbeid på søndag gjøres gjeldende, selv om den gamle hovedtariffavtale for øvrig forlenges for denne yrkesgruppen i den utstrekning disse er tilsluttet LOK. KS har ikke i nemnda fremført synspunkter som fremhever at denne "mellomløsning" skaper spesielle vanskeligheter.

g) Kap. 7 - pkt. 7.5.5 Distriktsmusikere

LOK går i mot den nye bestemmelsen for distriktsmusikere, som i hovedsak bygger på synspunktene til YS og KS i det utvalgsarbeide som er gjennomført. LOK er uenig i disse synspunkter og ønsker den hittil gjeldende Hovedtariffavtale forlenget på dette punkt.

Disse medlemmer tar også her påstanden fra LOK til følge. På samme måte som i tvisten om organistene er partenes standpunkter og konsekvenser av de to foreliggende alternativ ikke fyldestgjørende opplyst for Rikslønnsnemnda. Selv om LOK her neppe organiserer flertallet av distriktsmusikere, finner disse medlemmer at de beste grunner taler for at partene på dette punktet fortsetter forhandlingene om en ny tariffavtale ved neste tariffrevisjon.

Medlemmet Falch, med tilslutning av Berge, er i hovedsak enig i bemerkningene fra medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm. Medlemmet Falch, med tilslutning av Berge, vil ut fra dette stemme for flertallets slutning med unntak for slutningens pkt. 1 b) om organister og pkt. 1 c) om distriktsmusikere.

Medlemmet Davidson, med tilslutning av Kostøl, vil bemerke:

Til pkt. 4.3.1 Generelt

Nemndas medlemmer Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm legger til grunn, i likhet med Kommunenes Sentralforbund, at skjermede sektorer ikke skal være lønnsledende, men bidra til det felles løft som er nødvendig for å ha et konkurransedyktig kostnadsnivå i vårt land. Med det samme utgangspunkt har LOK i sine krav forsøkt å ivareta lønnsinteressene til de lavere og midlere sjikt. Dette er i tråd med den moderasjonslinje som LO og LOK har lagt til grunn for sine krav. LOKs krav til lønnsendring for lønnstrinn 10 og 11 ligger klart innenfor den definisjonen LO/NHO har gitt for lavtlønte i årets lønnsforhandlinger.

Til pkt 4.3.2 Kravene fra Landsorganisasjonens forhandlings-sammenslutning i den kommunale sektor (LOK)

Til pkt.4.3.2.1 LOKs hovedkrav om lønnstrinnsopprykk

Medlemmet Dauidsen, med tilslutning av Kostøl, beklager at medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm ved sin argumentasjon griper inn i de relative lønnsforskjeller som partene i kommunesektoren i tidligere forhandlinger har lagt til grunn for lønnsfastsettelse.

Disse lønnsrelasjoner har hele tiden bygget på arbeidstakernes ulike kompetanse, f.eks. i form av krav til stillingens ansvarsområde, utdanningens innhold og lengde.

Arbeidstakerne på lønnstrinn 10 og 11 er i hovedsak kvinner med ulik utdanning utover videregående skole.

Medlemmet Dauidsen, med tilslutning av Kostøl, vil bemerke at i og med at enkelte grupper har fått lønnstrinnsopprykk, vil ulikhetene i avlønning framstå som mer urettferdige etter denne avgjørelsen.

Medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm fastslår for sin del at innfrielsen av LOKs krav på lønnstrinn 10 og 11 vil koste 200 millioner kroner. (De 200 millioner kroner inkluderer arbeidsgivers sosiale utgifter, og denne beregningsmåte er ikke i samsvar med den

som anvendes i Det tekniske beregningsutvalgs statistikkgrunnlag for lønnsoppgjørene). Dette er i samsvar med de rammeoverføringer som kommunene allerede har fått. Dette ville således ikke medføre økt press på den kommunale økonomien.

Som medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm også har påpekt, ville disse kravene medføre en årsvekstramme på 3,2 prosent. Dette er godt under det nivået Stortinget fastsatte i Statsbudsjettet for 1992.

LOK har ved årets oppgjør gått imot å bruke mer enn 0,3 prosent til lokale forhandlinger (tilsvarende uttak 1. januar 1992), nettopp for sentralt å kunne bidra til å sikre moderasjon i oppgjøret.

Ønsker medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm å vise ytterligere moderasjon, kunne man benytte seg av de midler som allerede er avsatt til lokale forhanslinger, en mulighet som LOKs representant har pekt på flere ganger under nemndas behandling.

Til pkt.4.3.2.2 Krav knyttet til det anbefalte meklingsforslag i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992

Medlemmet Dauidsen, med tilslutning av Kostøl, vil anføre at de endringer som medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm legger opp til, på en avgjørende måte innebærer svekkelser av gjeldende tariffbestemmelser. I en tid hvor en oppfordres til moderasjon, måtehold og et nasjonalt ansvar, er det ikke egnet til å skape et godt samarbeidsklima at man reduserer rettighetene opparbeidet ved tidligere oppgjør.

Videre i pkt.a) Kap.1 - Fellesbestemmelser - endringer i Fellesbestemmelsene § 4, pkt. 4.5 vedrørende arbeidstidens inndeling

Medlemmet Dauidsen, med tilslutning av Kostøl, vil påpeke at et forhandlingsresultat innebærer at partene har inngått en tariffavtale. Det har hittil vært en felles forståelse i kommunal sektor at avtaler som tilkommer iht. Hovedtariffavtalen har samme

virksomhetstid. Dette innebærer at slike avtaler skal sies opp og forhandles på samme måte.

b) Kap. 3 - Lønnsregulativet - merknader til lønnsrammesystemet

I de tilfeller hvor en ved lokale forhandlinger har benyttet de prinsipper om personlig opprykk som medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm legger til grunn, har dette vært unntak. Slike lønnsopprykk som ikke har vært hjemlet i stillingens innhold har sogar blitt merket ut spesielt i forhandlingsprotokollene. Tidligere og nåværende forhandlingsbestemmelser understreker dette.

For LOKs kommentarer til pkt. 4 i merknadene til det nye lønnsrammesystemet, gjelder at det er den tariffrettslige praksis om at også lokale avtaler partene imellom er tariffavtaler. Disse står således under den samme lovlige beskyttelse som Hovedtariffavtalen. Det er dette forholdet Arbeidsretten har konsentrert seg om, og ikke innholdet av bestemmelsene i tariffavtalen for perioden 1990-1992.

c) Kap. 5 - Forhandlingsbestemmelser og alminnelige bestemmelser - pkt. 5.1. Lokale forhandlinger

Avstning av en andel av sentral pott til lokale forhandlinger forutsetter at denne lokale pott fordeles ved forhandlinger. Arbeidsgiver kan derfor ikke ved ensidige vedtak tilgodese uorganiserte ved fordeling av denne potten.

Medlemmet Davidson, med tilslutning av Kostøl, vil bemerke at det må ligge utenfor nemndas mandat å gi en fortolkning av Hovedtariffavtalens pkt. 5.1., annet avsnitt, utover det som framgår av avtaleteksten.

Skulle kommunen ha anledning til å redusere pottens størrelse ved fratrekk av lønnsmassen for uorganiserte, ville det innebære at den totale rammen for tariffoppgjørene blir redusert.

d) Kap. 6 Særbestemmelser - gjennomgående - pkt. 6.5.2 Hjemme-

vakt

Medlemmet Dauidsén, med tilslutning av Kostøl, vil understreke at dette igjen er et eksempel på at definisjoner av begrepet fleksibilitet synes å innebære reduksjoner av gjeldende tariffavtaler.

Medlemmet Dauidsén, med tilslutning av Kostøl, kan vanskelig forstå begrunnelsen for at eventuell inngripen fra en nøytral part er å foretrekke fremfor avtalte rettigheter.

TIL KAP. 7 - SÆRBESTEMMELSER

til pkt. 7.3.2 Familiebarnehager

Medlemmet Dauidsén, med tilslutning av Kostøl, reagerer på at medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm her legger opp til et brudd på Arbeidsmiljølovens definisjon av arbeidstid. Dette innebærer at det er tiden man står til arbeidsgivers disposisjon som utgjør arbeidstid. Antallet barn i barnehagen eller annet, rokker ikke ved dette forholdet.

til pkt. 7.5.3 Organister

Medlemmet Dauidsén, med tilslutning av Kostøl, vil framheve at LOK for sin del har ønsket å prolongere gjeldende avtale. Spørsmålet om forhandlinger vil således eventuelt bli aktuelt i forbindelse med neste tariffrevisjon.

til pkt. 7.5.5 Organister

Medlemmet Dauidsén, med tilslutning av Kostøl, anfører at dette tas til etterretning med samme begrunnelse, for eventuelt å ta opp forholdet til forhandlinger ved neste tariffrevisjon.

4.3.3 Endringer i Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 som partene er enige om

Medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen, og Strøm skal bemerke:

Partene er enige om at kap. 1 § 12 Lønnsansiennitet , i Hovedtariffavtalen for 1990 - 1992, justeres i forhold til endret innplassering på lønnsramme 1.

Det er under forhandlingene for Rikslønnsnemnda oppstått enighet mellom partene om at landsdelsmusikerne tas ut av pkt. 7.5.5 i Riksmeklingsmannens møtebok.

Det er videre enighet mellom partene, jfr. pkt. 2 annet avsnitt på s. 1 i Riksmeklingsmannens møtebok, om at dato for slutføring av de lokale forhandlinger settes til senest 15. januar 1993.

4.3.4 Virkningstidspunkt

LOK har krevet at virkningstidspunktet for revidert Hovedtariffavtale settes til 1. mai 1992. KS på sin side har nedlagt påstand om at virkningstidspunktet for Hovedtariffavtalen for perioden 1992 - 1994 fastsettes til 16. juni 1992, dog slik at virkningstidspunktet for de lokale forhandlinger settes til 1. mai 1992.

Medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm vil bemerke at det er lang tradisjon for at Rikslønnsnemnda lar den rene lønnsdelen av en tariffavtale få virkning først fra det tidspunkt arbeidet blir gjenopptatt etter en streik, mens den tekniske overenskomstdel får virkning fra tidspunktet for avsigelse av kjennelsen. Det kan i den foreliggende tvist reises spørsmål om det dreier seg om generelle tillegg eller rent tekniske endringer. På bakgrunn av KS' påstand om at Hovedtariffavtalen skal gis virkning fra 16. juni 1992, er det ikke nødvendig for nemnda å ta stilling til spørsmålet. Disse medlemmer tar etter dette KS' påstand til følge, og virknings-tidspunktet for revidert Hovedtariffavtale fastsettes til 16. juni 1992.

Disse medlemmer legger videre til grunn at det er enighet mellom partene om at resultatet av de lokale forhandlinger får virkning fra 1. mai 1992 ,og at forhandlingene skal være sluttført senest 15. januar 1993.

Medlemmene Dauidsen og Falch, med tilslutning av Kostøl og Berge, slutter seg til flertallets konklusjon.

S L U T N I N G

1. Med virkning fra 16. juni 1992 skal Hovedtariffavtalen for perioden 1990 - 1992 med de endringer som følger av Riksmeklingsmannens møtebok av 27. mai 1992 gjelde som tariffavtale mellom organisasjonene tilsluttet Landsorganisasjonens forhandlingssammenslutning i den kommunale sektor og Kommunenes Sentralforbund med følgende endringer:
 - a) Kap. 1, § 12 - Lønnsansiennitet - i Hovedtariffavtalen for 1990 - 1992, justeres i forhold til endret grunnplassering på lønnsramme 1
 - b) Pkt. 7.5.3 - Organister - tas ut av Riksmeklingsmannens møtebok, med unntak av pkt. 7.5.3.2 som lyder:

" Ved oppsetting av arbeidsplaner tas det hensyn til at den ukentlige fridag som er kompensasjon for arbeid på søndag, legges til søndag to ganger pr. kvartal."
 - c) Pkt 7.5.5 - Landsdelsmusikere og distriktsmusikere tas ut av Riksmeklingsmannens møtebok.

2. Lokale forhandlinger

Virkningstidspunktet for forhandlingsresultatet settes til 1. mai 1992, og de lokale forhandlingene skal være sluttført senest 15. januar 1993 iht. avtale mellom partene.

G. Fr. Rieber-Mohn
Georg Fr. Rieber-Mohn

Berit Klemetsen
Berit Klemetsen

Steinar Strøm
Steinar Strøm

Jan Davidsen
Jan Davidsen

Reidar Falch
Reidar Falch

Ikke stemmeberettigede medlemmer:

Esther Kostøl
Esther Kostøl

Lars Chr. Berge
Lars Chr. Berge

